

SOSYAL HİZMET

Zik
 dair olu
 başkanın k
 anmayan pekçok
 emeye devam etmekte
 syal hizmetlerle ilgili hiçbir kurl
 meyen, konuyla ilişkileri nedeniyle kur
 alt siyaset için hiç kuşku yok ki her meslek bir il
 metler özel bilgi ve donanım gerektiren bir il
 metler İl Müdürlükleri ve kuruluş yönetici
 nedendir, sorumlusudurlar. Buna karşın atamalarda
 ın öne çıktığı ifade etmek isteriz. Bekliyoruz. Hem ge
 ısını hemde yeni uygulamalardaki gerçekçi ve
 met uzmanlarının varlık nedenidir.
 ne olursa olsun mücadeleimiz sü
HİZMET UZMAN
KEZİ YÖ

YIL: 3

SAY!: 7

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ YAYINI

HİZMET UZMANI
KEZİ YÖ.

OKURLARIMIZLA (SHÇEK GENEL MÜDÜRÜ SAYIN ARSLAN KAYA'YA AÇIK MEKTUP).....	1
YURT-KUR, Leyla YILDIZ.....	3
SAYIN BAŞBAKANIMIZA.....	6
2828 SAYILI YASADA DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ.....	7
EGE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK KÜLTÜR VE SPOR DAİRESİ BAŞKANLIĞI.....	15
SAĞLIK KURUMLARINDAKİ TIBBİ SOSYAL HİZMET VE SORUNLARI Şevket ÇINAR.....	17
YURT-KUR İZMİR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ BORNOVA ÖĞRENCİ YURDUNDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI Ramazan ALTIAY.....	19
İZMİR CEZA ve ISLAH EVLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI.....	21
KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR SORUNUNUN SOSYAL HİZMETLER ALANI İÇİNDE İNCELENMESİ Hasan ERGUNCU.....	23
KADIN AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI KURULURKEN Doç. Dr. Sevda ULUĞTEKİN.....	36
HABERLER.....	39
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARINA GENEL BİR BAKIŞ, Bayram ÇİL.....	40
SOSYAL DEVLET TARTIŞMASI ÜZERİNE Kasım KARATAŞ.....	46
BOSNA-HERSEK KATLIAMINA TEPKİ.....	48

SOSYAL HİZMET

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ YAYINI

ÜCRETSİZ DAĞITILIR

ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR YIL : 3 SAYI : 7 Ocak/Şubat/Mart 1992

Sahibi : Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Bülent İLİK Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müd. : Selçuk KARACIK Genel Sekreter

Yazışma Adresi : Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Fevzi Çakmak 2. Sokak 31/19 Yenışehir/ANKARA

Hesap Numarası : T. Vakıflar Bankası Keçiören Şubesi 2002836
T. Garanti Bankası Necatibey Şubesi 6200480-9

Posta Çeki Hesabı : 522 177

Dizgi: VOLKAN MATBAACILIK — 231 95 96 - 231 55 65

Baskı: GÜNER MATBAASI — 342 16 46

OKURLARIMIZLA

(SHÇEK GENEL MÜDÜRÜ SAYIN ARSLAN KAYA'YA AÇIK MEKTUP)

SAYIN GENEL MÜDÜR,

12 Eylül 1980'den bu yana toplumun tüm kesimlerinde olduğu gibi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na yerleştirilmeye çalışılan çağdışı ve anti demokratik yapı ve uygulamalara karşı sabırla, bilinçle mücadele veren sosyal hizmet uzmanlarının 20 Ekim Genel Seçim sonuçlarıyla birlikte kabaran umut ve beklentileri, aradan geçen 8-9 aylık dönemde büyük bir hayal kırıklığına dönüşmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu geçmiş dönemlerde, gerçekte sosyal hizmetler konusuyla hiçbir ilgisi olmayan kişilerin politik çalışma alanı haline getirilmişti. ANAP hükümetleri dönemindeki çağdışı anlayışa karşı onurlu bir mücadele örneği sergileyen sosyal hizmet uzmanları, 20 Ekim sonrasında bir sosyal demokrat partinin iktidar ortağı olmasıyla hem toplum hem de kendi adlarına umutlanmışlardı. Bu umudun kuşkusuz gerçekçi nedenleri vardı. Bizler biliyorduk ki; sosyal hizmetler ve sosyal refah, dünyanın her yerinde sol eğilimli partilerin yönetimlerinde gelişmiş ve yaygınlık kazanmışlardır. İnsana, emeğe demokratik hak ve özgürlüklere, bilime ve bilgiye, gereken değerin, sosyal demokrat anlayış içinde daha ağırlıklı olarak verileceği beklentisi nedensiz değildi.

Temelde sanayileşme ve kentleşme olgusuyla birlikte artan toplumsal sorunlar için geliştirilen önlem ve çözümler giderek gelişerek ülkelerin sosyal refah sistemlerini meydana getirmişlerdir. Gelişen sosyal refah sistemi içinde sosyal hizmetlerin bilimsel ve mesleki bir disiplin içinde götürülmesi gereğinin anlaşılması 19. Y.Y.'ın sonlarına doğru sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişme doğrultusunda bir başka önemli aşama ise ". dünya savaşı sonrasında belirginleşen sosyal refah devleti anlayışıdır. Bugün sanayileşmiş batılı ülkeler ulaştıkları sosyal refah devleti aşamasında sosyal hizmetlere ve bu hizmetlerin götürülmesinde birincil sorumluluğa sahip Sosyal Hizmet Uzmanlarına büyük önem vermektedir. Bunun en güzel örneği ise gelişmiş tüm batılı ülkelerde sosyal hizmetlerin kurumsallaşma düzeyi ile yetiştirilen ve istihdam edilen Sosyal Hizmet Uzmanı sayıdır. Ankara büyüklüğündeki bir Avrupa kendinde çalışan Sosyal Hizmet Uzmanı sayısının tüm Türkiye'deki Sosyal Hizmet Uzman'larının iki-üç kat fazlası olduğu bilinmektedir.

Ülkemizde ise durum batılı ülkelerden daha farklı bir noktadadır. Cumhuriyetle birlikte girilen çağdaşlaşma süreci sosyal refah alanında da bazı önemli adımların atılmasını beraberinde getirmiştir. Ancak ülkemizin ekonomik kalkınması ile ilişkili olarak sosyal hizmetler alanındaki gelişmeler de sınırlı olmuştur. Sosyal hizmetler konusundaki kurumsallaşmaya dönük en ciddi adımların 1960 sonrasında rastladığı ülkemizde, yıllardır beklenen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 1983'te kurulmasına karşın 1991'e dek geçen dönem, bu kurumun amaçları doğrultusunda çalıştırılmadığı ve yakın dönemde de çağdışı ideolojilere alet edilmeye çalışıldığı talihsiz bir dönem olmuştur.

Ülkemizde ilk kez 1965 yılında uygulamada yerini alan Sosyal Hizmet Uzman'ları, aradan geçen 27 yıllık süreç içinde Kurum içindeki gerçek yerlerini hiçbir dönem tam anlamıyla alamamışlardır. Dikkat edilirse sözü edilen tarihsel dönem ülkemizi sosyal hizmetlere gereken önemi vermeyen sağ iktidarların ağırlıklı olarak yönettiği bir dönemdir. Böylece 1961 Anayasasıyla açılan demokratikleşme sürecinin sağladığı kurumsallaşma yönündeki bazı temel hareketler de gelişmesini tamamlayamamıştır.

Ancak bu süreç içinde bir dönem vardır ki özellikle altı çizilmesi gereken özellikler taşınmaktadır. Bu dönem 7 yıllık Anap iktidarı dönemi ve özellikle bu sürecin son üç yıllık (1989-1991) parçasıdır.

Bu dönemle ilgili yeterince bilgilendirildiğinizi biliyoruz. Ancak bu dönemleri en ağır biçimde yaşayan ve üzerine düşen demokratik mücadeleyi en olumsuz koşullar içinde bile veren ve bu mücadelede ne yazık ki, muhalefetteki siyasal partilerimizden de yeterli desteği sağlayamadığı halde konuyu kamuoyuna maletmeyi başaran biz sosyal hizmet uzmanları, bu dönemin sorumlularından hesap sorulmadıkça, topluma ve insanlara verilen zararlar telafi edilmedikçe unutmayacağız. Hesap sorma iddiasıyla iktidara gelenlerin sözlerinde durma sorumlulukları olduğuna inanıyoruz. Ancak ne yazık ki bugüne kadar ne hesap sorulabilmiştir ne de bu hesabın sorulacağına dair olumlu işaretler alınmıştır. Geçmiş dönemde seçim mağlupu bir belediye başkanının kadrosunda olmasının dışında sosyal hizmetlerle hiç ilgileri bulunmayan pekçok insan, kuruma ve hizmetlerden yararlanan insanlara zarar vermeye devam etmektedir.

Yaşamlarının hiçbir döneminde sosyal hizmetlerle ilişki kurmamış ülkenin böyle bir sorunu olduğunu dahi bilmeyen, konuyla ilgili hiçbir özel bilgiyle donatılmamış pekçok insan da salt siyasal ilişkileri nedeniyle kurum içinde önemli görevlere getirilmektedir. Bizim için hiç kuşku yok ki her meslek önemlidir, saygıdeğerdir. Ancak sosyal hizmetler özel bilgi ve donanım gerektiren bir ihtisas alanıdır. Özellikle Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve kuruluş yöneticileri doğrudan uygulamanın içindedirler, sorumlusudurlar. Buna karşın atamalarda siyasal baskı ve kaygıların öne çıktığı sanılmaktadır. Bu bir çelişkidir. Bunu anlamadığımızı ve onaylamadığımızı ifade etmek isteriz. Bekliyoruz. Hem geçmiş dönemin hesabının sorulmasını hemde yeni uygulamalardaki gerçekçi ve tutarlı çizginin yakalanmasını.

Sosyal hizmetler, sosyal hizmet uzmanlarının varlık nedenidir. Bu alanın sorunları ne olursa olsun, güçlükleri ne olursa olsun mücadelemiz sürecektir.

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ YÖNETİM KURULU

YURT-KUR

Leyla YILDIZ
Sosyal Hizmet Uzmanı

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, kısa adıyla YURT-KUR'un amacı yüksek öğrenim gören öğrencilere kredi vermek, yurtlar yaptırmak, yurtların işletmesini sağlamak, öğrencilerin sosyal ve kültürel yönden gelişmelerini kolaylaştırmaktır. Halen Ankara'daki merkez teşkilatına bağlı olarak Ankara, İstanbul, İzmir, Erzurum, Adana, Diyarbakır, Trabzon ve Eskişehir'de bulunan sekiz bölge müdürlüğü, bunlara bağlı olarak 1990 verilerine göre 50 il ve 8 ilçede bulunan toplam 111091 öğrenciye hizmet vermektedir.

Kurum, öğrenim ve harç kredisi yanında öğrencilere sosyal, kültürel, sağlık, beslenme ve sportif faaliyetlerle ilgili hizmet vermektedir. Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri yürütmesi amacıyla da öğrenci sayısı 1000'i geçen yurtlarda sosyal hizmet uzmanları görevlendirilmiştir.

Genel Müdürlük'te görev yapan sosyalhizmet uzmanları öğrenim dönemi başında bölgeler arası tur-nuvaları planlamakta, yer ve tarihlerini belirleyerek bölgelere

bildirmektedir. Bölgeler arası turnuvalara katılsın veya katılmasın uzman bulunan her yurtta yurt turnuvaları ve faaliyetleri ile ilgili organi-zasyonlar ve elemeler yapılmaktadır. Elemelere kalan öğren-ciler bölge müdürlüğünün belir-lediği dallarda bölgeler arası turnuvalara katılmaktadır. Bölgeler arası düzenlenen turnuvalar şunlardır: Basketbol, voleybol, masa tenisi, futbol, satranç, atletizm, bilgi yarışması, halk oyunları, kayak kursu. İsteyen yurtlarda tiyatro çalışmaları, doğa gezileri, ve gençlik şenlikleri de yapılmaktadır.

Ayrıca bütün kız öğrenci yurtlarında eliş faaliyetleri düzenlenir. Bu amaçla alınan malzemeler öğrencilere dağıtılır, istenirse bir eliş eğiticiisi denetiminde çalışmalar sürdürülür ve yurtta eliş sergisi açılır. Bu sergi daha sonra yurdun bağlı bulunduğu bölgede, en son olarak da Genel Müdürlük bünyesinde tekrarlanır ve malzemelerin satışı sağlanır.

Bunların haricinde Sosyal Hizmet Uzmanı maddi yönden ihtiyacı olan öğrencileri belirleyerek Yurt-Kur Vakfının vereceği burstan yararlanabilmesi için Vakıf Genel Müdürlüğüne bildirilir.

1991-1992 öğrenim döneminde başlatılan bir hizmet de Sosyal Hizmet Uzmanlarının görev yaptığı yurtlarda, yurda yeni kayıt yaptıran öğrenciler için düzenlenen uyum programlarıdır. Aynı

dönemde yurttan kalan her öğrenci için sosyal inceleme raporu düzenlenmeye de başlanmıştır.

Bütün bunların yanı sıra kişisel çalışma ve grup çalışması da yapılmaktadır. Bu konuda öğrencilerin duyarlılığı fazla olup, başvuru oranları oldukça yüksektir.

Bölge Müdürlüklerinde görev yapan Sosyal Hizmet Uzmanları, bütün bu çalışmalara ek olarak pan-siyonculuk hizmetlerinin gelişmesi konusunda da hizmet vermektedir.

İsteyen Sosyal Hizmet Uzmanları çeşitli konularda seminer düzenleyip, araştırma yapma imkanına da sahiptir.

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumluluk talimatı'na göre Sosyal Hizmet Uzmanlarının;

GÖREVLERİ:

1. Öğrenci Sosyal Hizmetleri

a. Yurtta barınan öğrencilerle ilgili sosyal inceleme raporları hazırlar.

b. Yurda başvurusu kabul edilen yeni öğrencilerin yurt ortamına uymalarını sağlamak amacıyla "Uyum Programları" hazırlanması ve uygulanması için gerekli ön çalışmayı yapar.

c. Yurtta barınan öğrencilerin ihtiyaçlarının ve uyumsuzluğu olanların sorunlarının belirlenmesi yönünde çalış-

malarda bulunur. Bu ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümlenmesine yardım amacıyla "Sosyal Kişisel Çalışma" ve "Sosyal Grup Çalışması" yöntemlerini kullanarak mesleki uygulamaları gerçekleştirir, bunlarla ilgili "süreç raporları"nı düzenler ve takip eder.

d. Öğrencilerin ilgilerine göre zamanlarını daha sağlıklı ve verimli bir biçimde değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla "ilgi grupları" oluşturur ve çeşitli faaliyetler düzenleyerek bunların yürütülmesini sağlar.

e. Öğrencilerin ihtiyaçlarının giderilmesini ve sorunlarının çözülmesinde toplum kaynaklarından yararlanma yollarını araştırır. Bu kaynakların kullanılmasında öğrenciye yol gösterir, yardımcı olur.

f. Burs veya yardım almak üzere müracaat eden öğrencilerin sosyo-ekonomik yönden incelemelerini yapar, konu ile ilgili görüş ve önerilerini kapsayan raporları düzenleyip yurt müdürlüğüne sunar.

g. Öğrencilerin toplumsal, ekonomik ve psikolojik sorunlarını belirler, yurt içindeki yaşam şartlarını ve sosyal ilişkilerini değerlendirmek amacıyla bilimsel nitelikli araştırmalar yapar, araştırma raporlarını yurt müdürlüğüne sunar.

h. Öğrencilerin aile, yurt, okul ve çevre ile olan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için çalışmalar yapar.

2. Yurt personeli ile öğrenci arasında sağlıklı bir iletişim kurulması amacıyla yurt personeline üniversite öğrencisinin özelliklerini tanıması açısından hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması ve yürütülmesine katılır.

3. Görevleri ile ilgili konularda kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

4. Görev alanı ile ilgili çalışmalarda gizlilik ilkesine uyar.

5. Görev alanına giren rapor ve istatistik bilgileri hazırlayarak Bölge Müdürlüğüne gönderilmesini sağlar.

6. Görevlerini yurt bünyesinde kurulacak "Psiko-Sosyal Servisi"nde yürütür.

7. Görevleri ile ilgili olarak Yurt Müdürü'nce verilecek benzeri nitelikteki görevleri de yerine getirir.

YETKİLERİ:

1. Öğrencilerin aile yurt, okul ve çevresi ile olan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli teklifte bulunma kişi ve kuruluşlarla

görüşme yetkisi,

2. Öğrencilerin aileleri, okul yönetimi ve yurt yönetimi ile görüşme yetkisi,

3. Görevlerini yerine getirirken, gerektiğinde öğrenci ile ilgili gerekli kayıtları inceleme yetkisi,

4. Görevlerini yerine getirirken yurdu fiziki ve maddi imkanlarını kullanma yetkisi,

5. Mesleki çalışmalar doğrultusunda yurt idaresine önerilerde bulunma yetkisi,

6. Yurt Müdürü'nce verilecek diğer yetkiler.

SORUMLULUKLARI:

Kurum mevzuatı ve bu talimatla kendisine verilen görevlerin gereği gibi yerine getirilmemesinden, yetkilerinin zamanında ve gereğince kullanılmamasından YURT MÜDÜRÜ'ne karşı sorumludur.

ÖZEL NİTELİKLER:

Sosyal Hizmet Eğitimi veren bir fakülte veya Yüksek Okuldan çıkışlı olmak.

Bizler 1988 yılından bu yana H.Ü. Sosyal Hizmetler Y.O.'dan mezun olan, ancak kendi mesleğimizle ilgili iş bulamayan Sosyal Hizmet Uzmanlarıyız.

Son yıllarda Sosyal Hizmet Uzmanlarının istihdamı konusunda, basın zaman zaman gündeme getirdiği ve kamuoyunun da bildiği gibi büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu durum Sosyal Hizmet Uzmanına ihtiyaç olmamasından değil, izlenen yanlış istihdam politikalarından kaynaklanmaktadır.

Sosyal Hizmet Uzmanı olarak bizler yoksul, suçlu, işsiz, hasta, korunmaya ve bakıma muhtaç çocuk, yaşlı, sakat, kadın, göçmenler,... vb. ihtiyaç gruplarına hizmet götürmekteyiz. 60 milyon nüfusa ulaşmış olan ülkemizde bu grupların sayısının yadigarlanamayacak kadar çok olacağı açıktır. Buna rağmen Türkiye'de Sosyal Hizmet Uzmanı yetişirken H.Ü. Sosyal Hizmetler Y.O.'nun tek okul olması ve bugüne kadar verdiği mezun sayısı henüz 2000'e ulaşmamışken, bunlardan yaklaşık 400'ünün işsiz olması düşündürücüdür.

Gelişmekte olan ve nüfusu hızla artan ülkelerde yaşamakta olan sosyal sorunların karşısında, değil 2000 Sosyal Hizmet Uzmanı, 20.000 Sosyal Hizmet Uzmanı bile yeterli olmaz. Buna karşılık, varolan Sosyal Hizmet Uzmanı potansiyelinden de yeterince yararlanılmamaktadır ve bu alanda yetişmiş olan insan gücü israf edilmektedir. Bu durum, Sosyal Hizmet Uzmanı potansiyelini pasifize etmekle kalmayıp, ihtiyaç gruplarına verilen hizmetlerde de son derece önemli aksamalara neden olmaktadır.

Sosyal devlet ve sosyal hizmetler konusundaki duyarlılığını bildiğimiz yeni yönetimin, yetişmiş insan gücüne gerekli önemi vereceğine inanıyoruz.

Yurdumuzun her köşesinde hizmeti hazır olan biz Sosyal Hizmetler Uzmanları:

- Başkanlığa bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Aile Araştırma Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
- Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler, rehabilitasyon merkezleri, psikiyatri klinikleri, ana çocuk sağlığı merkezleri
- Adalet Bakanlığına bağlı cezaevleri, ıslah evleri, mahkemeler, çocuk mahkemeleri
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı SSK hastaneleri
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar, Ana okulları, Halk eğitim merkezleri
- Yerel Yönetime bağlı Yaşlı klüpleri, Çocuk klüpleri, Aile dayanışma merkezleri, Kadın misafirhaneleri, Çocuk misafirhaneleri, Sağlık ocakları gibi kurum ve alanlarda Sosyal Hizmet Uzmanı istihdam edilmesi ile ilgili kadro tahsis edilmesi ve sınav açılması için bizlere yardımcı olmanızı ve ülkemize hizmet olanağı sağlamanızı diliyoruz.

Saygılarımızla

Sayıları 450'ye Ulaşan İşsiz
Sosyal Hizmet Uzmanları Adına

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ

ADRES: Fevzi Çakmak (1) Sokak 31/19
Demirtepe/ANKARA

ÖNERİLER

SOSYAL HİZMET UZMANLARI
DERNEĞİ
İZMİR ŞUBESİ
GİRİŞİM
KURULUNUN
GÖRÜŞ
VE
ÖNERİLERİ

SOSYAL HİZMET UZMANLARI
GENEL MERKEZİ'NİN
ÇAĞRISI
ÜZERİNE GELEN YANITLARI
YAYINLIYORUZ

2828 SAYILI YASA'DA
DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ

1- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Katma Bütçeli bir kuruluştur.

2- Geçtiğimiz yıllarda gerek Bulgaristan'dan gerekse Kuzey Irak'dan ülkemize yüzbinlerce göçmen ve soydaş sığınmacı gelmiştir. Göçmenlere götürülecek hizmetler Sosyal Hizmetlerin alanına girmektedir. Oysa bu kişilere götürülen hizmetlerde SHÇEK hiç yer alamamıştır.

Yasada yapılacak değişiklikle Göçmenlere götürülecek hizmetlerde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na görev verilmeli ve Kurum bu amaçla örgütlenmelidir.

3- Kurum ekonomik yetersizliği bulunan kişi ve ailelere ücretsiz hizmet vermekte hatta artı yardımlar da yapmaktadır. İndirimli ücretle de Kreş ve Gündüz Bakımevi ve Huzurevi ücreti verebilmektedir.

Ancak belirlenen ve seyyanen uygulanan Kreş ve Gündüz Bakımevi ile Huzurevi ücretlerinde adaletsizlikler bulunmaktadır. Şöyleki;

a) 1991 Yılında aylık çocuk başına alınan Kreş ücretleri 150.000 lira iken çocuk başına aylık maliyeti 500.000 lira civarında olmuştur.

b) Yataklak bir yaşının evinde bakım ev kirası, bakım için hasta bakıcı tutulması, kendisinin ve hasta bakıcının yemek giderleri, bina ısıtma ve ortak giderleri ile birlikte ortalama ayda 3.000.000 TL. olmaktadır. Aynı kişi Kuruma ait Huzurevlerinden birisine

alındığında çok kişilik bir odaya yerleştirildiği için ayda 250.000 lira bir ücretle bakılmaktadır.

Bakılan yaşlının ekonomik durumu yeterli olabileceği gibi, bakmakla yükümlü olduğu çocukların durumu da iyi olabilir. Bu durumda mutlaka yaşlının Kuruma maliyeti tamam olarak alınmalıdır.

Keza Kreş hizmeti verilen anne ve baba üst gelir grubundan ücret alıyor, evi ve arabası da varsa çocuğunun aylık maliyetini tamamen karşılamalıdır.

Bakıma ihtiyacı olan her ailenin çocuğuna, yaşlısına Kurumca hizmet götürmek zorundayız. Ancak ekonomik imkanı olan ailenin çocuğu için ayda 350.000 TL. Yaşlı için ayda 750.000 lira katkı verilmesini sosyal devlet anlayışı ile bağdaştırmak mümkün değildir.

İmkani olanlardan alınacak tam maliyet ücretleri ile daha çok muhtaça hizmet götürmek mümkün olabilecektir.

Yapılacak Yasa değişikliği ile Kurumun hizmetlerinden yararlananlardan maliyet ücreti alınması sağlanmalıdır. (Aile Danışma Hizmetleri; Evlat edinme ücretleri dahil)

4- Kurum hizmetlerinin maddi ve manevi yükü dikkate alınarak Kurum personelinin özlük haklarında iyileştirme yapılmalıdır. Çünkü rotasyondan kaçan, kent merkezine gelebilmek için Kurum'a geçen, benzer kurum ve kuruluşlardan daha ağır bir görev ifa ettiği halde herhangi bir farklı özlük hak tanınmamış olan personelle Kurum hizmetlerinin iyileştirilmesinin mümkün olabileceği şüphelidir.

Kurumda görev alan ve alacak olan personelin isteyerek, özveri ile çalışmasını temin için ikramiye, lojman, yıpranma payı, v.s. gibi özlük hakları tanınmalıdır.

SHÇEK KADRO STANDARDI SAPTANMALIDIR

SHÇEK Genel Müdürlüğünün tesbit edilmiş bir kadro standardı bulunmamaktadır.

Bu nedenle bugüne kadar İl Müdürlüğü ve kuruluşlara personel ataması geliş güzel ya da adama iş bulma şeklinde olagelmıştır.

Sağlık Bakanlığı döneminde İl Merkezlerinde her 250.000 nüfusa bir Sosyal Hizmet Uzmanı, Çocuk Yuvalarında her 30 çocuğa bir SHU, 50 çocuğa Psikolog, 10 çocuğa bir çocuk bakıcısı gibi bir düzenleme bulunmaktaydı.

Buna benzer ancak aşağıdaki kriterlere göre bir kadro standardının acilen belirlenmesi gerekmektedir.

I- İl Müdürlüklerinde kadro standardının belirlenmesinde;

1. İl nüfusu (her 200.000 nüfusa bir SHU), metropol oluşu, bölgesel hizmet vermesi, gecekondulaşma ve ilin ekonomik durumu dikkate alınarak her il için ayrı ayrı belirlenmelidir.

2. Her İl Müdürlüğüne atanacak personel (İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı, Şef, Memur, hizmetli gibi) dikkatle alınmalıdır.

II- Kuruluşların kadro standardının belirlenmesinde;

1. Kuruluşun kapasitesi,
2. Hizmet özelliği (Yuva, Yurt, huzurevi, Kreş oluşu)

3. Bina ve yerleşim durumu (Dağınık binalardan meydana gelmesi ilave bekçi, kent dışında oluşu çocuk ve personel servisi dolayısıyla ilave araç ve şoför, geniş bahçesinin bulunması ilave bahçıvan gerektirmektedir.)

4. Kapasiteye bakılmaksızın gö-

revlendirilecek personel (Ambar memuru, ayniyat saymanı, aşçı, bekçi gibi.) dikkate alınarak her kuruluş için ayrı ayrı tesbit edilmelidir.

Ya da 150 kapasiteli çocuk yuvası, 200 kapasiteli huzurevi gibi tek kadro tesbiti yapılmakla birlikte yukarıda sayılan özelliklere göre ilave personel kadrosu ihdas edilebileceği dipnot olarak yer almalıdır.

0-6 Yaş çocuk yuvasında her 4 çocuğa 1 bakıcı, diğer yuva ve yurtlarda her 10 çocuğa bir, huzurevlerinde her 15 yaşlıya bir bakıcı, özel bakım bölümlerinde her 5 yaşlıya bir bakıcı esas alınmalıdır.

Yuvalarda ve yurtlarda her 20 çocuğa bir SHU, 50 kapasiteye bir Psikolog, Yuvalarda yine 50 çocuğa bir çocuk gelişimcisi, 30 çocuğa bir öğretmen, Huzurevlerinde 50 yaşlıya bir uzman ve bir psikolog önerilmelidir.

Kurum ve kuruluşların insan haklarına yaraşır bir şekilde hizmet vermesi bekleniyorsa;

a) Müracaat ve vak'aların çok iyi bir şekilde incelenmesi,

b) Kurum bakımına alındığında ya da diğer yardım programlarına alındığında mesleki hizmetlerin tam olarak verilmesi,

c) Bakım hizmeti ve meskeli hizmet verecek personelin 24 saat görev başında bulundurulması gerekmektedir.

Oysa ne İl Müdürlüklerinde ne de Kuruluşlarımızda yeterli uzman ve bakıcı personel bulunmaktadır. Mevcut uzman personelin de akılcı bir şekilde kullanılmadığına şahit olmaktadır.

Çünkü her SHU ve psikolog öğretmen ve diğer personelle birlikte grup sorumluluğu görevi almakta ve nöbete girmektedir. Yani öğretmen gibi kullanılmaktadır. Bu görevliler mesleki çalışmaya fırsat bulamadığı için her türlü psiko-sosyal problemi olan çocuklarla

çalışılamamakta, çocuklar yurttan yurda, yuvadan yuvaya tertip edilmek zorunda kalmaktadır.

Her kuruluşu yeterli SHU verilmeli (Halen ülkemizde 300 kadar SHU iş beklediği bilinmektedir.) Mevcut uzman ve psikologlardan bir kaç tanesi gruba ve nöbete girmeden mesleki çalışma yapmak üzere görevlendirilmelidir.

SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU ATAMA, YÜKSELME VE YER DEĞİŞTİRME YÖNETMELİĞİ ÇIKARILMALIDIR.

Geçtiğimiz dönemde SHÇEK'in Genel Müdür Yardımcılığı, Daire Başkanlığı, Şube Müdürlüğü, İl Müdürlüğü ve Kuruluş Müdürlüğü gibi üst yönetim kadrolarına Kurumda hiç görev yapmamış, sosyal hizmet eğitimi almamış, Sosyal Hizmet Mesleği ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi bulunmayan hatta yeterli memuriyet tecrübesi dahi bulunmayanlar atanmışlardır. Sonuçta Kurumun hali ortadadır.

Böyle bir uygulama Kurumun kendisine ait bir Atama, Yükselme ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin bulunmamasından kaynaklanmıştır.

Çıkarılacak bir yönetmelikle:

Kurumda göreve başlayan ve halen çalışmakta olan personelin hangi hizmet içi eğitimlerden geçirileceği, nerelerde ne kadar süre görev yapacağı v.b. konular açıklıkla belirlenmeli ve her kademe personel buna göre kendisine bir hedef çizilebilir.

Yeni göreve başlamış bir uzmana, psikoloğa, öğretmene çeşitli nedenlerle

yöneticilik görevi verildiğinde kanımızca o kişiye iyilik değil kötülük, ödüllendirme değil ceza verilmektedir.

Çünkü 2828 Sayılı Yasa ve ilgili mevzuatı, 657 Sayılı Yasa ve ilgili Mevzuatın 2886 Sayılı, 1050 Sayılı Yasa ve ilgili Mevzuatlarını, ambar ve ayniyatı öğrenmeden yönetici olanlar sınama yanılma yoluyla öğrenmek durumunda kalmakta, basit ve sıklıkla hata yapmakta, sonuçta personeli, hizmet ettiği müracaatçı grubu ve nihayet amirleri gözünde başarısızlığa mahkum edilmektedir. Böylece yetenekleri olan, başarıya yükselme imkanı olan yetişmiş bir eleman hoyratça harcanmaktadır.

Maalesef Sosyal Hizmetler teşkilatında bu yol çok uygulanmış gelmiştir.

Bir örgütün başarısı personelinin yerli yerince isdihamı, yetiştirilmesi, serbest rekabet ortamı içinde yükselme imkanlarının sağlanması ile sıkı sıkıya ilgilidir. Belirtilen nedenlerle Atama, Yükselme ve Yer Değiştirme Yönetmeliği ivedilikle çıkarılmalıdır. Böyle bir yönetmelik hazırlanırken diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarının benzer isimler altındaki Yönetmelikleri dikkate alınmakla birlikte Kuruluşlarının benzer isimler altındaki Yönetmelikleri dikkate alınmakla birlikte:

1. Atamaların liyakat esasına göre yapılması
2. Belli bir program dahilinde yetiştirme ve hizmet içi eğitim programları uygulanması,
3. Sınavla ve Uzmanlıkta geçen en az 5 yıllık hizmet sonunda Müdür Yardımcılığı
4. Müdür Yardımcılığında en az 3 yada 4 yıl başarılı hizmetten sonra ve yine sınavla Kuruluş Müdürü olabilmeli,
5. Kuruluş Müdürlüğünde geçen en az 5 yıllık bir başarılı hizmetten sonra İl Müdür Yardımcılığı, İl Müdür

Yardımcılığında geçen 5 yıllık bir başarılı hizmetten sonra İl Müdürlüğü veya Merkezde Şube Müdürlüğü görevlerine atanma şartları getirilmeli

6. İl Müdürlüğü ve Şube Müdürlüğü deneyimi olmayan elemanların Daire Başkanlığı veya Genel Müdür Yardımcılığı kadrolarına doğrudan atanması yolları kapatılmalıdır.

Böylece bir düzenleme her kademedeki görevli personelin kendisini geliştirme ve yetiştirmesinde zorlayıcı bir unsur olacaktır.

Memur ve hizmetliler ile 20 yılın üzerinde hizmeti olan personel hariç, her personel belirlenen bölgelerde en az 3 yıl çalışmalıdır. Bu düzenlemelerde daha önceden belirlenen bölgelerde görev yapmış olmak göz önünde bulundurulmalıdır.

SHÇEK PERSONELİNİN ÖZLÜK HAKLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ

Kurum korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç çocuk, yaşlı ve özürlülere yatılı hizmet vermektedir. Gerek hizmet götürülen müracaatçı grubunun özel durumu, gerekse sürekli hizmet verilmesi nedeniyle hizmetin maddi ve manevi yönden ağır bir sorumluluğu vardır.

Bu nedenle SHÇEK'nde hizmetli, memur, öğretmen gibi personel zorunlu olmadıkça çalışmak istememekte, fırsatını bulduğunda başka kuruluşlara geçmek istemekte, başka kuruluşlardan Kuruma geçiş pek olmamaktadır.

Belirtilen iş yüküne karşılık Kurum personeline sağlanan herhangi bir farklı özlük hakkı bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle;

1. Özellikle yatılı Kuruluşlar başta olmak üzere Kurum personeline;

a) Taşrada da sözleşmeli çalışma hakkı

b) Yılda 4 maaş ikramiye

c) Ya da Özel Hizmet tazminatlarının %10 daha zamlı olarak ödenmesi,

d) Her 5 yılda bir yıl yıpranma ve erken emeklilik hakları sağlanmalıdır.

2. Kurumda görev yapan Kuruluş ve İl Müdür Yardımcıları Meslektaşlarına göre mağdur edilmektedir. Şöyle ki;

a) Sağlık Hizmetleri sınıfında olan bir Şu, psikolog hangi derecede olursa olsun %40 özel hizmet tazminatı alırken, 1 ve 2. derecelerdeki Müdür Yardımcıları ancak %37,3. derecedekiler ise % 31 tazminat alabilmektedir.

b) Aynı personel Ocak/1992 den itibaren Kira Yardımı almakta iken Müdür Yardımcısı olanlar bir yıl sonra kira yardımı almaya hak kazancaktır.

Meslek elemanı olup Müdür Yardımcılığı kadrosunda bulunanlar açıkça Mükteseplerinin altında bir ücret olarak cezalandırılmaktadır.

Yine İl Müdür Yardımcıları kendilerine bağlı olarak hizmet vermekte olan ve onlardan daha büyük sorumluluk taşıdıkları İl Şube Müdürlüklerine göre belirtilen nedenlerden dolayı ayda 508.000 lira daha az ücret almaktadırlar.

3- Kurumda görev yapan Öğretmenlerin günlük mesaipleri Milli Eğitim Bakanlığında görevli öğretmenlere göre daha fazladır.

Örneğin Kuruma ait kreş ve gündüz bakım evinde görevli bir öğretmen tam gün mesai yaparken Milli Eğitime bağlı ana okulunda görevli öğretmenler yarımsar gün mesai yapmaktadırlar. Tam gün hizmet sabahçı ve öğlenci olmak üzere iki vardiya halinde verilmektedir.

Öğretmenlerimize Devlet Memurları yasasında belirlenen izin haklarından başka izin verilmezken, Milli Eğitimde görevli olanlar yarıyıl ve yaz tatili olarak daha fazla izin kullanmaktadırlar.

Öğretmenlerin Kurumda isteyerek görev yapmaları için özlük haklarında iyileştirme yapılması zorunlu görülmektedir.

Öneri:

Belirtilen haksızlıkların giderilebilmesi için;

1. 2828 Sayılı Yasada değişiklik yapılarak yukarıda sözü edilen hakların sağlanması,

2. Meslek elemanı iken Müdür Yardımcısı kadrolarına atananların mükteseplerini almalarına imkan sağlanması, (59.maddeye göre atama ile sorun çözülebilir.)

3. Ücretlendirme de hiyerarşiye değer verilmesi gerekmektedir.

EVLAT EDİNME YÖNERGESİ YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMALIDIR.

Son yapılan Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu toplantısında da gündeme getirildiği üzere Evlat Edinme Yönergesi uyarınca ailelerden istenen belgeler bıkırtıcı olup, gerçeği yansıttığı da tartışılmaktadır.

Evlat Edinmede esas olan Medeni Kanuna göre Hakim'in kanaatidir. Her türlü belge ve şartlar hazır olsa dahi, şayet hakim çocuğun menfaatine bir durum görmezse evlatlık kararı veremez.

Büyük şehirlerde yapılan soruşturma Avrupa'dan Hristiyanlık sisteminden alınan bir sisteme uymadığı için gerçeği

yansıtmamaktadır. İslamiyette ibadetin Camilerde yapılma zorunluluğu olmadığı için Mahalle imamlarının cemaatini bilmesi tanınması imkansızdır. Cuma günleri camiye gitme zorunluluğu varsa da camiye gidenler iş yerine en yakın camiye gittiğinden yine mahalle imamına kendisini tanıtamazlar. Kaldı ki namaz kılma ibadetinden ibaret olan bir sürede cemaatin tanışması mümkün değildir.

* Yine çocuğu olmayan bir ailenin okul müdürü ile ne gibi bir ilişkisi olabilir? Geçim zorluğu nedeniyle Marketlerden, kurum sandıklarından alışveriş eden bir orta halli ailenin mahalle esnafı ile de yakın bir ilişkisi olmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Evlat Edinme Yönergesinin yürürlükten kaldırılarak Sosyal İncelemeyi yapan Uzmana yetki ve görev verilmesi, uzmanın gerek gördüğü kişi ve makamlarla gerektiğinde görüşerek evlat edinmeye esas olacak Sosyal İnceleme Raporunu yazması yerinde olacaktır.

KORUYUCU AİLE BAKIMI

Koruyucu Aile yerine BAKICI AİLE ifadesinin kullanılmasının daha uygun olacağı düşüncesindeyiz.

Koruyucu Aile uygulamasına 1961 yılında başlanmasına rağmen 30 yıldır beklenen yaygınlık sağlanamamıştır. Halen çok az sayıda gerçek anlamda Koruyucu Aile bulunmakta, mevcutların büyük çoğunluğu evlat edinmeye basamak olarak Koruyucu Ailelik yapmaktadırlar.

Koruyucu Ailelere istekleri halinde 250XMemur Maaş Katsayısı tutarı kadar ücret ödenebilmektedir. Ancak bu ücret günümüz koşullarında çok yetersiz

kalmakta ve Koruyucu Ailelik için cezbedici bir özellik taşımamaktadır.

Kurum bakımının sakıncalı olduğu, maliyetinin yüksek olduğu, (1991 yılında 1.000.000 liranın üzerindedir.) Daha az sayıda çocuğa hizmet götürülebildiği dikkate alınarak BAKICI AİLE'lik sisteminin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Artık PROFOSYONEL BAKICI AİLE sistemi getirilmelidir. (PBA).

PBA, işi sırf çocuk bakımı olan ve gelirin bu yoldan temin eden ailedir.

PBA'lık için müracaat eden aileler:

1. Aile Üyelerinin fizik ve ruh sağlıkları, çocuklara karşı ilgileri, çocuk sayısı, aile üyelerinin alışkanlıkları, uğraşları gibi çok çeşitli yönlerden etraflıca incelenmeli, uygun görülüp, gerekli belgeleri hazırlayanlar en az bir ile üç ay devam edecek olan eğitime tabi tutulmalıdır.

Eğitim sonunda hem Bakıcı Anne, Hem Bakıcı Baba sınava tabi tutulmalı, başarılı olmaları halinde PROFOSYONEL BAKICI AİLE sertifikası verilmelidir.

Sertifika alan ailelere istedikleri cinsiyet, yaş grubu, kardeş ve çocuk sayısı gibi koşullara bakılarak bir veya daha çok çocuk yerleştirilebilmelidir. Çocuk sayısının belirlenmesinde kardeş çocuklar ve ailenin oturduğu konut ve yerleştirilen çocuklara sağlanan, sağlanacak olan fiziki imkanlar da dikkate alınarak İl Müdürlüğünce tesbit yapılmalıdır.

2. Ailelerin PBA'liğe çekilebilmesi için çocuk başına ödenen ücret gösterge rakamının 250 den 1000'e çıkarılması,

3. Çocukların tedavi giderlerinin halen olduğu gibi SHÇEK tarafından karşılanması,

4. Aile yanında bulunan çocuklara Yetiştirme Yurtları ve Çocuk Yuvaları

Yönetmeliği dahilinde giyim yardımı yapılması, kitap ve kırtasiye giderlerinin karşılanması gerekmektedir.

5. Mevcut yönetmeliklere göre harçlık verilmelidir.

6. Koruyucu ya da Bakıcı Aile yanında bulunan çocuklar İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerinde oluşturulacak ekipler tarafından sıklıkla kontrol edilerek ailenin ve çocuğun uyumu, ailenin çocuğa karşı ilgisi, çocuk adına yapılan harçlık ve giyim yardımlarının yerinde kullanılıp kullanılmadığı denetlenmeli ve ailelere gerekli rehberlik yapılmalıdır.

7. Sanata ve işe giden çocuklar için özel düzenlemeler getirilmelidir.

PBA'lık eğitiminde; Korunmaya muhtaç çocuk, çocuk psikolojisi, bebek ve çocuk gelişim evreleri, çocuk hastalıkları ve aşılama tablosu, çocuk davranışları, ana baba tutumları, ödül ve ceza gibi çocuk yetiştirme ile ilgili bilgiler verilmelidir.

NOT: Benzer Bakım Hizmetinin profesyonelce evde yaşlı bakımı, özürü bakım, sürekli ve ağır hastalıklarda hastane sonrası bakımı şeklinde de verilmesi ve yaygınlaştırılması mümkün görülmektedir.

AYNI VE NAKDİ YARDIM YÖNETMELİĞİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

1991 Yılı Programının Tedbirler Bölümünde "Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği Çevresinde yapılan yardımlar günün şartlarına uygun hale getirilecektir." denilmektedir.

Hükümetlerce hazırlanan plan ve programlar kamu kesimi için emdirici özelliğe sahip bulunmasına rağmen sözü edilen Yönetmelik uyarınca yapılan yardımlar arttırılarak yaygınlaştırılacağı

yerde yıldan yıla azalma eğilimi içindedir.

Yurt ve yuva bakımı yerine AİLESİ YANINDA BAKIM sisteminin başlatılması düşüncesi her kesim tarafından kabul edilmektedir. Ailesi yanında bakım ancak ve ancak Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği'ne işlerlik kazandırılması ile mümkün olabilecektir.

Halen verilmekte olan emsal yardım 200 X Memur Maaş Katsayısı tutarı kadar olup, bugün için aylık 100.000 lira paranın herhangi bir ihtiyacı karşılaması ya da aile üyeleri için cezbedici olması düşünülebilir mi?

Açıklanan nedenlerle Ayni ve Nakdi yardıma esas emsal yardım gösterge rakamının Taban: 200, Tavan: 800 olarak belirlenmesi, ailenin ekonomik durumu ve çocuk sayısına göre aileye ödenecek miktarın sosyal inceleme raporuna dayanarak İl Müdürün teklifi ve Valilik Makamının oluru ile tesbit edilmesi gerekmektedir.

Yardımlarda Genel Müdürlük ve Bakanlık onaylarının kaldırılması, ancak illerce bağlanacak yardımların denetimi ve kontrolü açısından bağlanan yardımların en geç ertesi ayın 10'una kadar Genel Müdürlüğe bildirilmesi uygun olacaktır.

1991 Yılında bir çocuğun aylık Maliyeti 1.000.000 liranın üzerinde gerçekleşmiştir. Oysa tavandan ödenmesi halinde bile Ayni ve Yardım Yönetmeliğine göre bir çocuğun aylık maliyeti 1991 için 296.000 TL, 1992 Yılı ilk yarısı için ise 418.500 TL'ye mal olmaktadır. Yıllık enflasyonlar dikkate alındığında 1992 yılında bir çocuğun aylık maliyetinin 1.400.000-1.500.000 lira arası olacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yapılacak düzenleme ile bir çocuğun Kurum bakımına göre üçte bir daha ucuza bakılması ve ödenekler yeterli gön-derilebilirse daha çok çocuğa bakım hizmeti verilmesi mümkün olabilecektir.

ÇOCUK YUVALARI YETİŞTİRME YUURLARI

1- Kuruma bağlı her yurt ve yuvada yeterli sayıda sosyal hizmet uzmanı ve psikolog bulunmamaktadır. Esasen yeterli sayı tesbiti için de bir çalışma bulunmamaktadır.

Kanımızca yatılı kuruluşlarda her 15 çocuğa bir sosyal hizmet uzmanı, her 50 çocuğa bir psikolog ve çocuk gelişimcisi (Sadece çocuk yuvasına) istihdam edilmesi uygun olacaktır.

Bugünkü uygulamada kuruluşlarımızda bulunan 1 yada 2 uzman ve psikolog, öğretmen ve çocuk eğitimcileri ile birlikte GRUP LİDERİ olarak görevlendirilmektedir.

Her kuruluştaki en az 2 uzman, 1 Psikolog mesleki çalışma yapmak üzere ayrılmalı bu görevliler sürekli mesleki çalışma yapmalı, gruba ve nöbete girmemelidir.

Kuruluşlarda görevli personele kuruluşun özelliklerini, hizmet götürülen müracaatçı grubunun özelliklerini anlatacak olan, dolayısıyla personeli motive edecek olan sosyal hizmet uzmanıdır. Sosyal hizmet uzmanları düzenli hizmetiçi eğitim programları uygulayarak kurumun iş verimini artırabilirler.

2- Yuva ve yurtlarda grup liderliği görevini yapacak çocuk eğitimcileri görevlendirilmeli, uzman, psikolog, çocuk gelişimcisi gibi elemanlara grup verilmemelidir.

3- Çocuk yuvalarında (7-12 Yaş) çocukların derslerine yardımcı olması için ilköğretim, yetiştirme yurtlarından okullu yurtlarda mutlaka meslek dersleri öğretmeni görevlendirilmesi, sanata yönelik yurtlarda ilköğretim öğretmenleri görevlendirilmesi gerekmektedir.

4- 0-6 Yaşta itibaren tüm yuva ve yurtlarımızda çocuklarımızın kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirilmesi için müzik ve beden eğitimi öğretmenleri görevlendirilmelidir.

Kısa dönemde müzik ve beden eğitimi öğretmeni ihtiyacının karşılanması için mevcut öğretmenlerden yetenekli olanlar halk eğitim merkezleri, üniversiteler ve konservatuvarlarla işbirliği edilerek kurslara tabi tutularak yetiştirilmelidir.

5- Yatılı kuruluşlarda gece ve hafta sonu nöbet hizmetleri sürekli sorun olmaktadır. Özellikle gece nöbetleri için Gece Nöbetçi Memurluğu kadrosu ihdas edilmelidir.

Çocuk yuvalarında nöbetçi hemşire, keza huzurevlerinde nöbetçi hemşire vardiya ile görev başında bulunmaktadır.

Hafta sonu ve bayram tatillerinde idarecilerden birisi yada ünvanlı personelden birisinin nöbet tutması, görev başında bulunmasında yarar vardır.

6- Yuva ve Yurtlarda bulunan özürli çocuklar kuruluşların düzenini bozmaktadır. Zararları tartışılmayacak olan bu duruma son verilmeli, özürli çocuklar Rehabilitasyon Merkezlerine toplanmalıdır.

7- İzinli olarak ailesi yanında bulunan, çarşı izninde olan çocukların hal ve hareketlerinden dolayı yurt yöneticileri sorumlu tutulmamalıdır.

8- Yuva ve Yurt çocukları giyim ihtihaklarının artırılması gerekmektedir.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK KÜLTÜR VE SPOR DAİRE BAŞKANLIĞI

Üniversite öğrencilerinin sağlık sorunlarının çözülmesi ve üniversite içinde koruyucu önlemlerin alınması;

Üniversite öğrencilerinin psikolojik ve sosyal uyum sorunlarının belirlenmesi ve çözülmesi;

Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını yapıcı bir biçimde değerlendirmelerine yardımcı olmak, amatör düzeyde sanat etkinliklerini özendirmek ve düzenlemek, bu etkinlikleri sergilemek, öğrencilere spor yapabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamak ve üniversite içi ve dışı spor organizasyonları yapmak, ayrıca üniversite-çevre ilişkilerini kurmak ve güçlendirmek amacıyla kurulmuştur.

Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı bu hizmetleri kendi bünyesinde bulunan çeşitli şube müdürlükleri aracılığıyla yerine getirir.

Bu şubeler şunlardır:

1- Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü: Bünyesindeki ihtisaslaşmış hekimleriyle, laboratuvar ve eczanesiyle hem Ege Üniversitesi personelinin hem de öğrencilerin sağlık sorunlarını çözümlemeye çalışır. Öğrencilere ücretsiz ilaç verir.

2- Beslenme Hizmetleri Şube Müdürlüğü: Öğrencilerin öğle yemeği ihtiyacını gidermek için on bin kapasiteli dört ayrı yemekhanede hizmet vermektedir. Yemek maliyetinin 4 te 3'ü Rektörlükçe 4 te 1'i de öğrenciler tarafından karşılanmaktadır. Bu da öğrencilere ucuz ve kaliteli yemek yeme olanağı sağlamaktadır. Öğrencilerin kantin gereksinimini karşılamak için de bütün bölümlere kantinler açılmıştır. Ayrıca maddi güçlük içinde bulunan öğrencilere ücretsiz öğle yemeği yardımı yapılmaktadır. Yardım yapılacak öğrencileri sosyal hizmet uzmanları belirlemektedir.

3- Kreş ve Anaokulları Şube

Müdürlüğü: Üniversite çalışanlarının çocuklarına bakılmak üzere bir kreş, iki anaokulu ve etüd sınıflarında 0-9 yaş arasında 525 çocuğa hizmet vermektedir. Şube müdürlüğünü sosyal hizmet uzmanının yaptığı kuruluşlarda çeşitli mesleklerden elemanlar belirli bir program dahilinde çalışmalarını sürdürmektedirler.

4- Kültür ve Sanat Hizmetleri Şube Müdürlüğü: Üniversite öğrencilerine yönelik kültür, sanat ve spor faaliyetleri organizasyonu bu Şube Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Bölümde birisi şube müdürü olmak üzere iki sosyal hizmet uzmanı görev yapmaktadır. Kültür ve sanat faaliyetleri 300 seyircili Kültür ve Sanat Anfisi ve öğrenci yemekhanelerinin zemininde bulunan sanat odaları ve kapalı spor salonunun bir bölümünde yürütülmektedir. Ayrıca yemekhanelerden birinin üst katı çeşitli müzik aletleri, esas ve ışık cihazları ile donatılarak çay ve eğlence salonu haline getirilmiştir. Bu salonda her öğretim yılı başında yeni öğrencilerin tanışmalarını sağlamak üzere her bölüm için ayrı ayrı tanışma çayları düzenlenir. Yıl içinde de her cuma akşamı gençlik çayları düzenlenmektedir.

Bu birimce her öğretim yılı başında bütün faaliyetlerle ilgili ayrı ayrı toplantılar yapılarak yeni katılacak öğrencilerle eski öğrencilerin tanışmaları sağlanır ve o yıl içinde yapılacak faaliyetler saptanarak çalışmalara başlanır.

Kültür ve Sanat faaliyetlerine ayrı ayrı değinecek olursak; Halk oyunları dalında faaliyete katılacak öğrenciler toplantıdan sonra kendilerine sağlanan eğitici ile çalışmalarına başlarlar ve yıl sonunda düzenlenen spor ve sanat şenliği içinde etkinliklerini sergilerler. Ayrıca çeşitli il ve ilçelere yada üniversitelerin davetleri üzerine gösteri yapmak üzere giderler.

Halk Müziği ve Sanat Müziği koroları oluşturularak çeşitli konser etkinlikleri düzenlenir. İki ayrı odada Batı Müziği grupları çalışmalarını sürdürürler ve çeşitli dönemlerde konser verirler. Şu anda 20'nin üzerinde Batı Müziği grubu çalışmalarını sürdürmektedir.

Tiyatro grubunda bulunan öğrenciler de her yıl iki yada üç oyun sergilemek üzere dönem başında çalışmalara başlarlar. Yıl sonunda diğer üniversite ekiplerinin de katıldığı Tiyatro Şenliğinde oyunlarını sergilerler.

Oluşturulan Sinema Topluluğu her gün ücretsiz olarak Kültür ve Sanat Anfisinde Sinema gösterileri düzenlemektedirler.

Fotoğrafçılık dalında faaliyet gösteren öğrenciler her yıl başında yeni katılanları bilgilendirmek amacı ile eğitim çalışmaları, ardından da fotoğraf çekmek üzere yakın yerlere gezi düzenlerler. Yıl boyunca çekilen fotoğraflar çeşitli yerlerde sergilenir.

Kalabalık bir öğrenci grubunun oluşturduğu Modern Dans Grubu da çalışmalarını yıl boyunca sürdürür ve gösteri düzenlerler.

Şiir Topluluğunda bulunan öğrenciler de çeşitli dönemlerde Şiir Dinletisi düzenlerler ve aylık Şiir Bülteni çıkarırlar.

Satranç ve Briç Toplulukları kendilerine ayrılan odalarda çalışmalarını sürdürürler. Çeşitli turnuvalara katılırlar.

Resim, Heykel ve Vitray Dalında çalışacak öğrencilere gerekli malzemeler alınır ve odalarında faaliyetlerini sürdürürler.

Doğa ve Dağcılık Kolu öğrencileri her hafta sonunda yürüyüş ve dağ gezileri yaparlar. Bir grup öğrencide kaya tırmanma faaliyetlerinde bulunurlar.

Havacılık Kolunun öğrencileri de her türlü aletlerle donatılmış odalarında maket uçak yapmak için çalışırlar. Ayrıca Türk Hava Kurumu ile bazı konularda faaliyetlerini birlikte yürütürler.

Her yıl bahar aylarında hafta sonlarında bahar gezileri düzenlenerek tarihi ve turistik yerlere gezi düzenlenir.

Öğrenim yılı boyunca sürdürülen Kültür ve Sanat Faaliyetlerinin tanıtılması ve öğrencilerin birbirleri ile kaynaşmaları için her yıl Nisan ve Mayıs aylarında "Spor ve Sanat Şenliği" düzenlenir. Bu şenliğe yurt içinden ve dışından çeşitli topluluklar davet edilir.

Yazın Haziran-Temmuz ve Ağustos aylarında ise Özdere de bulunan Ege Üniversitesi Öğrenci Kampından her yaz 2000 civarında öğrenciye tatil yapma olanğı sağlanmaktadır.

Yine bu birimde öğrencilere danışma ve rehberlik hizmetleri de verilmektedir.

Spor hizmetleri ise kapalı spor salonu olimpiik ölçülerde bulunan kapalı yüzme havuzu ve çimlendirilmiş durumdaki futbol sahasında yürütülmektedir. Öğrenciler bu tesislerden belirlenen programa uygun bir şekilde yararlanmaktadır. Bu birimce Fakülte ve Yüksek Okullar arası Futbol, Basketbol, Voleybol, Hentbol, Yüzme, Su topu, Masa Tenisi dallarında müsabakalar düzenlenir. Yıl içinde grup mücadeleleri, Spor Sanat Şenliği içinde ise final müsabakaları yapılır. Üniversiteler arası spor karşılaşmalarına ekipler bu birimce götürülürler.

Görüldüğü gibi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı öğrencilerle ilgili bütün faaliyetlerin düzenlendiği ve her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı bir birimdir. Daire Başkanının ve hizmet müdürlerinin Sosyal Hizmet Uzmanı olması, hizmetlerin mesleki disiplin içinde sistemli ve programlı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir etken olmaktadır. Yeni bir alan bulan mesleğimizin içinde bulunduğu en önemli sorun ise kadro yetersizliğidir. Bu alanda daha fazla sosyal hizmet uzmanına ihtiyaç vardır. Ancak yeterli kodronun bulunmayışı daha fazla uzman isdihdamını engellemektedir.

SAĞLIK KURUMLARINDAKİ TIBBİ SOSYAL HİZMET VE SORUNLARI

Şevket ÇINAR
Sosyal Hizmet Uzmanı

Tedavi kurumlarında çalışan Sos. Hiz. Uzmanlarının kişisel gayretler yaptıkları çalışmalar genelde çalışılan kurum yöneticisinin bakış açısı ve anlayışına paralel olarak farklılıklar göstermektedir. Kanımızca bunun en büyük sebebi de Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliğinde belirtilen Sosyal Hizmet Uzmanının görev ve yetkileri ile sosyal servisin görev ve yetkilerinin çok genel anlamda hazırlanmış ve esnek bir yapıda olmasıdır. Bu nedenle de; kurum yöneticilerinin bu yönetmeliği dilediği gibi yorumlayıp şekillendirdiği gözlenmektedir.

Tedavi kurumları işletme yönetmeliğinde verilen görev ve yetkiler, maalesef çok geniş anlamda, istenildiği yöne çekilebilen, görev verip sorumluluk vermeyen veya sorumluluk verip, yetki vermeyen bir anlayış sergilemektedir.

Bilindiği gibi Tıbbi Sosyal Hizmetler:

Sosyal Hizmet felsefesi ve metotlarının sağlık ve tedavi hizmetlerine adapte edilmesidir. Odak noktası, sağlığın devamlılığını engelleyebilecek hastalıklara yol açan veya tıbbi tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinden kişi ve ailelerin yeterince faydalanmasını engelleyen Psiko-sosyal faktörlerdir.

Amaç ise; kişinin fiziki ve sosyal problemlerinin çözülmesinde kişiye yardım etme ve bu problemlerin halli için gerekli bilgi alanlarından yararlanma Tıbbi Sosyal Hizmet sağlık ve tedavi programlarının bir kısmını meydana getirdiği için bu programda çalışan meslek elemanları ile işbirliğini gerektirir. Ayrıca hastanın hastalığı olduğu gibi

kabul etmesine, tedavi sonrası çıkabilecek güçlükleri anlamasına yardımcı olmak, her hastayı ekonomik yönden inceleyerek tedavi süresince yeterli mali imkanları olup olmadığını, iş durumunu, ailesini geçindirip geçindiremeyeceğini anlamak ve takip etmek amaçları arasındadır. Bir de çalışan kurum personelinin sosyal refahını sağlamak ve hasta, müessese ve hasta yakını iletişimini kurup sağlamak müessese çalışanlarını, hizmet içi programları ile yetiştirip geliştirmek, gönüllü kurum ve kuruluşların çalışma ve katkılarını sağlamakta koordinasyon görevini üstlenmektir.

Tedavi hizmetlerinin destekleyici diğer bir hizmet türü de Sosyal Hizmetlerdir. Sosyal Hizmetlerin hastane içindeki işlevleri de şunlardır. Hastanın tedavisini ve iyileşmesini etkileyen, hastayla ilgili sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin incelenerek hekimin tedavi hizmetlerinde yardımcı olunması bu konuda yasal kolaylıkların Sosyal Hizmet Uzmanlarına tanınması, (Örneğin parçalanmış bir ailede hastanın iyileşmesini etkileyen bir nüans var ise, Mahkemede Sosyal hizmet uzmanının raporunun dikkate alınması, çocuğun bakım problemi varsa Sos. Hiz. Uzm. raporlarının dikkate alınması vs.). Ayrıca hastane ve hasta kaynaklarının amaca uygun olarak kullanımının sosyal servise de denetlenmesi.

Sosyal Hizmet Uzmanları, hastaların tedavilerini kabullenmeleri ve tedaviyi hızlandırma amacı ile hastanın, tıbbi şikayetlerini dinlemeli, hastanın sosyal, ekonomik ve psikolojik durumunu yakın-

dan tanımak için yakınları ile görüşme olanakları ve araçları, sağlanmalıdır. Böylece hastayla yakınlık kurarak problemleri aşması konusunda ona yardımcı olunmalıdır. Sosyal Hizmet Uzmanının amacı hastaya verilen tedaviyi desteklemek ve sürekli bakımın sağlanmasını temin etmek olduğundan hasta taburcu olduktan sonra da ilişkiler sürmektedir.

Bunun için hekim ve hemşirelerin işbirliği ile hasta takip programları (Patlent, Dischoge plan) hazırlanmalıdır. Sosyal Hizmet Uzmanlarının üslencekleri yeni bir görev de, hastane kaynaklarının amacına uygun olarak kullanımının kontrol edilmesi olmalıdır.

Rehabilitasyon hizmetleri alanlarında ise sakat insan gücünün öğretici ve uygulayıcı olarak değerlendirilmesini gerçekleştirebilir.

Türkiye'de Rehabilitasyon alanında Sosyal Hizmet mesleğinin rolü ve önemi üzerinde durulması ve işletme yönetmeliklerinde bu kurumlarda Sosyal Hizmet Uzmanının görev ve yetkileri saptanıp yetki ve sorumluluk eşit olarak veril-melidir.

Ancak bütün bu tedavi kurumlarında herkesin yorumlarına açık yönetmelikle çalışan biz uzmanlar, dünyada ve ülkemizde sosyal hizmetin önemi anlaşılıp artarken, tıp alanında da ekip çalışması önem kazanırken pek çok hastanede bu meslek hiçe sayılarak formasyonunu almadığımız, kalifiye bir memur olmayı gerektirmeyen sevk ve tistik işlemleri, pek çok Baştabib Yardımcısı varken ve görev tanımlarında belirtilmesine rağmen, ısrarla sosyal hizmet uzmanlarına yaptırılmaktadır. Bunun yerine hastanelerde, hastaların sosyal sorunlarına eğilen, bu formasyonları almış uzmanların yetkili Baştabib Yardımcısı olması sanırım soruna çözüm getirir. (Kadrolu olarak atanması)

Hastanelerde Sosyal Hizmet Uzmanları Sadece büro elemanı olarak görül-mekte, formasyonlarında sosyal araştırmacı yönleri dikkate alınmamaktadır.

Sosyal Servisin yapacağı pek çok görev, diğer birimlere yaptırılmakta veya Sosyal Servisin yetkileri Baştabib yardımcısı tarafından yapılmaktadır.

✓ YURT-KUR, İZMİR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ BORNOVA ÖĞRENCİ YURDUNDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Ramazan ALTIAY*
Sosyal Hizmet Uzmanı

Bu yazıda amaç Yurt-Kur'un tanıtılması, bu kurumda Sosyal Çalışmacıların görevleri ve neler gerçekleştirebildikleri, kurum personelinin Sosyal Çalışmacıya bakış açısı, kurumun bize kazandırdıkları, sorunlar ve öneriler üzerinde durmaktır.

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü 351 sayılı yasa ile 1961 yılında kurulmuştur. Kurum Yüksek Öğrenim gören öğrencilere

- Öğrenim kredisi verir,
- Harç kredisi ile ilgili işlemleri yürütür,
- Yüksek Öğrenim öğrencilerini yurtlarında barındırır.
- Kurum, üniversite yurtlarında barınan öğrencilere bedelsiz sabah kahvaltısı verir, akşam yemeklerine devlet katkısı sağlar,
- Öğrencilerin iyi, ucuz ve sağlıklı beslenmeleri için lokanta, kantin ile gerekli diğer sosyal tesisleri kurar ve işletilmesini sağlar,
- Yurtta barınan öğrencilerin derslerinde artı kalan zamanlarını değerlendirmek için sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri düzenler.

YURT-KURDA SOSYAL ÇALIŞMACILARIN BAZI GÖREVLERİ :

1- Öğrencilerin ruhsal açıdan gelişimine katkıda bulunacak eğitsel faaliyetlerinin programlanması için ilgili birim amirine öneride bulunur ve uygulanmasını sağlar.

2- Öğrencilerin toplumsal, ekonomik ve psikolojik sorunlarını araştıran anketler düzenler, sonuç ve önerilerini amirine sunar.

3- Öğrencilere kişilik hizmetleri verilmesi konusunda araştırmalar yapar programlar hazırlar, amirine öneride bulunur.

4- Yurda yeni kayıt yaptıran öğrencilerle oryantasyon toplantıları yapar.

5- Sosyal Hizmetlerle ilgili konularda ilgili personele uygulanacak eğitim programları taslağı hazırlar.

6- Görevleriyle ilgili konularda diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

7- Öğrencilerin yurtda kaldıkları süre içerisinde aile, yurt ve çevreleri ile olan ilişkilerini sağlıklı bir şekilde yürütme-lerine yardımcı olur.

8- Pansiyon hizmetlerinde öğrenci ve ailelerle ilişki ve onların aralarındaki koordinasyonu kurar.

9- Pansiyoncu ve pansiyoner hakkında gerekli mercilere başvurarak onlar hakkında bilgi toplar.

10- Görev alanına giren rapor ve istatistiki bilgileri hazırlayarak Genel Müdürlüğü zamanında bilgilendirir.

11- Görevleriyle ilgili birim amirince verilecek diğer görevleri de yerine getirir.

YURT-KUR'DA SOSYAL ÇALIŞMACILARIN YETKİLERİ:

Öğrencilerin aile, yurt ve çevreleriyle olan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli tedbirleri alma, pansiyoner ve pansiyonculardan gerekli bilgi ve belgeleri isteme ve birim amirince verilecek diğer yetkiler.

YURT-KUR'DA SOSYAL ÇALIŞMACILARIN SORUMLULUKLARI:

Kurum Mevzuatı doğrultusunda kendisine verilen görevlerin gereği gibi yerine getirilmesinden, yetkilerinin zamanında ve gereğiince kullanılmasından birim amirine karşı sorumludur.

YURT-KUR'DA SOSYAL ÇALIŞMACILARIN BİRİM AMİRLERİ:

1- Genel Müdürlükte: Yurt İdare ve İşletme Daire Başkanlığı Öğrenci Eğitim Faaliyetleri Şube Müdürlüğüne,

2- Bölge Müdürlüklerinde: Yurt İdare ve İşletme Şefine (YİİŞ),

3- Yurt Müdürlüklerinde: Yurt Müdürüne karşı sorumludurlar.

Yurt-Kur'da sosyal çalışmacıların durumu ve onlardan beklentiler kısaca anlatılmaya çalışıldı. Bu beklentiler geleceğimizi teslim edeceğimiz gençler açısından gerçekten güzel şeyler. Ancak gerçek anlamda bu hizmetleri istenildiği gibi yerine getirebilmek için, kurum personelinin öğrencilerle direk ilişkili olanlarının tümü gerekli hizmet içi

eğitimden geçmiş olmalıdır.

Şu anda Yurt-Kur'da az sayıda Sosyal Hizmet Uzmanı görev yapmaktadır. Kurum bu meslek elemanlarına gerçekten sıcak bakmaktadır. Ve bizim gerekliliğimize inanmışlardır. Ancak uygulamada özel-likle karar aşamasında yer alanlar bu alanla ilgisi olmayanlardır. İlgisiz görenler olmaktadır. Bu konuda getirdiğimiz eleştiriler ise eleştiri olarak değil yargılama olarak algılanmakta bu da gereksiz gerginliklere ve sürtüşmelere neden olabilmektedir. Ancak bu durumun zamanla düzeleceği inancındayım. Diğer bir konu ise mesai saatlerinin belirlenmesi konusu. Bizim çalışmalarımız zaman zaman 08.00-17.00, 10.00-19.00 olarak değiştirilmektedir. Bana göre Yurt-Kur'da görev yapan Sosyal Hizmet Uzmanı, yerine göre 8, yerine göre 12, yerine görede 3 saat görevinin başında kalabilir. Ama O'nu şu saatler arasında görevde kalacaksın şeklinde zorunlu tutmak (ki, öyle) ne elemene ne de Yurt-Kur'a yarar sağlamaz. Kısacası Ülkenin ve Kurumun maddi yetersizlikleri burada da gerçek anlamda Sosyal Hizmet yapmamızı engelleyen sebeplerin başında gelmektedir.

Sosyal Hizmet Uzmanları olarak Yurt-Kur'da çok güzel şeyler yapabileceğimize inanıyorum. Bizlerin çabalarından biri de, açıkta olan birçok arkadaşlarımızın bu alanda görev yapabileceklerini ilgili makamlara iletmek, onları inandırmak ve o arkadaşlarımıza da iş sahası yaratmak olmalıdır.

İZMİR CEZA VE İSLAHEVLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI**Ceza ve İslahevleri**

11-18 yaş arasındaki hükmi kesinleşen çocukların cezalarını çekmekle birlikte eğitilmelerini amaçlayan bir kurumdur. Mesleki eğitim ağırlıklıdır. Hükümlü çocuklar istedikleri takdirde öğretimlerini tamamlayabilirler. Sosyal ve psikolojik sorunlarının çözümünde İslahevlerinde görevlendirilen uzman personelden yararlanabilirler. Sağlık sorunları için kurum tabibi görev yapmaktadır. İhtisası gerektiren ciddi sağlık problemlerinde hastanelere sevk yapılabilmektedir.

Kurumla görevli Sosyal Hizmet Uzmanı Çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlüklerin başında; sorumluluğunun olup yetkisinin olmayışı, ceza-ıslah alanındaki çalışma alanı çerçevesinin çizilmeyişi, kavram kargaşası gelir. Hergün biraz daha kabaran suçlu çocuk sayısı, İslahevlerindeki yığılma karşısında tek bir uzmanın görev yapması karşılıklı olacak bir diğer güçlüktür. Mesleği bilmeyen, eğitim düzeyi düşük idarecilerle çalışmak zorunda olması, sicilinin bu tür ehil olmayan idarecilerin elinde bulunması da ayrıca problem oluşturmaktadır.

Yukarıda sıralanan sorunlar çoğaltılabilir, sıralanacak diğer problemlerin çözümü yukarıda saydığımız problemlere çözüm bulunduğunda, kendiliğinden çözüleceği için sıralamaya gerek duymadık.

Öneriler

- Yürürlükte olan Psiko-sosyal Hizmet programı ideali yansıtmakta olduğu halde, uygulamada Ceza-İslahevi gerçeği karşısında geçerliliğini yitirmektedir. Bunun için de, tüzükte, uzmanların görev, yetki ve sorumluluklarının net olarak belirtilmesi gerekmektedir.

- Alanda çalışan sosyal hizmet uzmanı sayısı kesinlikle artırılmalıdır.

- Bu alanda çalışan, idareci memur, teknisyen tüm personel hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

- Personel alımında, eğitim düzeyi, ruhsal durumu, çocuk sahibi olması gibi faktörlere dikkat edilmeli öncelik bunlara tanınmalıdır.

- Uzmana çocukla görüşebileceği, mesleki çalışmalarını yürütebileceği bir oda sağlanmalıdır.

- Ceza-İslah alanında çalışan uzmanlar birbirinden kopuk çalışmaktadır. Çocukların sevk olarak kurum değiştirmesinin sözkonusu olabileceğini de düşünerek, zaman zaman düzenlenecek seminerlerle bu iletişim kurulmalı, uzmanlar biraraya getirilerek, bilgi alışverişinde bulunmaları sağlanmalıdır.

- Sosyal Hizmet Uzmanı (sosyal çalışmacı) olmayan kişiler bu kadrolara atanmamalıdır.

- Hükümlü çocuklarla görüşmede idarece hiç bir zorluk çıkartılmaması kesinkes belirtilmeli, bu durum idarecinin görüşüne bırakılmamalıdır.

- Çocukların meslek eğitimi adı altında, döner sermayeye gelir sağlayan potansiyel bir güç olarak görülmemesi sağlanmalıdır.

Ceza-ıslah alanı gerçekten köklü bir değişikliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu kurumlar bizim için ikincil olmaktan çıkmalı, birincil olarak mesleğimizi uygulayabildiğimiz alanlar haline gelmeli. Çalıştırılmayan, göstermelik uzmanlar bu kurumlara hiç bir şey verememektedir. Sosyal hizmet uzmanı üzerindeki baskı kaldırılmalı, mesleğini uygulayabilmelidir. Ancak o zaman bu alanda yararlı olabilecektir.

ÇOCUK MAHKEMELERİ VE CEZA ISLAH ALANI

Çocuk Mahkemeleri

15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen suçlara ilişkin davalar Çocuk Mahkemelerinde görülmektedir.

Çocuk Mahkemeleri 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerine dair kanunun 10. maddesindeki tedbirleri almakla yükümlüdür.

Çocuk Mahkemelerinde, suçlu çocuklara ceza vermekten daha çok öncelikle çocuğun suç işleme nedenlerini ortadan kaldırmak, önlemleri almak ve mahkemece belirtilen süre içinde beden, ruh ve ahlaki gelişmeleri veya güvenliklerini tehlikeye düşüren etkenlerden korunmaları ve normal yaşam şartlarına dönmeleri amacıyla yönlendirilmeleri açısından gözetim ve denetim delegeleri görevlendirilmiştir. Bu delegelerden birisi de Sosyal Hizmet Uzmanıdır.

Gözetim süreci içinde Çocuk Mahkemeleri tarafından kanunun 29 ve 39. maddeleri uyarınca yargılama öncesinde, yargılama sırasında haklarında tedbir uygulanmasına karar verilen, haklarında hükmedilen, cezaları şartlı veya

şartsız olarak ertelenen, şartlarla salıverilen, küçüklerin bu Mahkemelerce belirlenen süre içinde topluma kazandırılmaları amacıyla gözetim ve denetim görevlilerinin rehberliğinde yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Bunun için de, gözetim altına verilen çocuğun sosyal, psikolojik gelişiminin mahkemece belirtilen süre içinde sürekli izlenmesi gerekmektedir. Fakat gerek mahkemenin fiziki koşullarının yetersizliği, gerekse sosyal inceleme ve araştırmanın ulaştırma imkanının yeterince sağlanmaması nedeniyle gerektiği ölçüde yerine getirilmemesi çalışmalarımızı büyük ölçüde kısıtlamaktadır.

Mesleki çalışmaların gereğince yerine getirilebileceği bir mülakat odasının veya uzmanlar için ayrı odaların sağlanması ve sosyal araştırmalarda ulaştırma için gerekli aracın sağlanması çalışmalarımızın daha sağlıklı olmasına ortam hazırlayacaktır. Ayrıca bu alanda çalışan uzmanların sayısının az olması çalışanları etkilemektedir. Bunun yanısıra gözetim tedbiri uygulanan küçükler, gözetim süreci içinde, ekonomik koşulların yetersizliği nedeniyle mahkemeye dahi gelmekte zorlanmaktadır. Bu sorun ancak, gözetim süreci içinde olan çocuklar için ödenek gönderilmesiyle çözümlenebilir. Çocuk Mahkemesi kanununun 33 maddesinde de bahsi geçtiği üzere bu ödeneğin sağlanması çok yararlı olacaktır.

Bunun yanısıra başıboş kalan çocuklar sürekli suç riskiyle karşılaşıyorlar, bu nedenle Çocuk Mahkemesi Yasasının 10. maddesinde de belirtilen kurumların kurulması çocukların suça itilmesini büyük ölçüde önleyecektir. Çocuk Mahkemelerinde çalışan uzmanlar birbirlerinden kopuk olarak çalışmaktadır. Adalet Bakanlığınca düzenlenen seminerlere Çocuk Mahkemesinde çalışan uzmanların da katılması, mesleki bilgi ve sorunların aktarılması çalışmaların sağlıklı ve yararlı olmasını beraberinde getirecektir.

KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR SORUNUNUN SOSYAL HİZMETLER ALANI İÇİNDE İNCELENMESİ

HASAN ERGUNCU
SOSYAL HİZMET UZMANI
Muğla İl Sosyal Hizmetler
Müdürlüğü

"Başlıbaşına bir ihlas konusu, kendine özgü kuralları, çalışma yöntemleri, mesleki değerlere ve ahlaki prensiplere bağlı profesyonel görevlileri olan, apayrı bir disiplin"¹ olarak mesleksi ağırlıklı; "Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından oluşan veya kendi kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunların önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasına, ve hayat standartlarının iyileştirilmesini ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü"² olarak genel boyutları belirlenen, insanların sorunlarını her yönüyle çözmeyi amaç edinen, onların refah ve mutluluğunu arttırmayı, rahat ve huzur içinde yaşam sürmelerini hedefleyen, insana saygı ve sevgiyi ana prensip edinen "Sosyal Hizmetler" kavramı ve felsefesi hayata geçirildiği oranda, günümüz dünyasında ülkelerin gelişmişlik derecelerinin belirlenmesinde ana ölçütlerden biri olarak kabul edilmektedir.

Öncelikle korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere hizmet götürmeyi amaç edinen sosyal hizmetlerin, sadece yoksulluktan kaynaklanan "muhtaç"lık sorunlarının giderilmesini amaçlayan hizmetler olduğu kanısına varılmamalıdır. Çünkü, her toplumda olduğu gibi ülkemizde de yoksul olmadıkları halde, toplumdaki mevcut şartlara uyum sağlayamayan, ortalama yaşayış standartlarına ulaşamayan kişiler de bulunmaktadır. Çocukları için gündüzlü bakım kuruluşlarına gereksinim duyan

1 S. Kut, "Sosyal Hizmetler Eğitiminde 22 Yıl", H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 1, 1: 3, 1983.

2 SHÇEK Kanunu (2828), R.G: 27.5.1983, Sayı: 18059, Md., 3/a, s. 6.

çalışan anne-babalar, maddi durumu yeterli olduğu halde yalnız kalmış yaşlılar, özürliüler, akıl ve ruh sağlığı yönünden güçlükleri olanlar da sosyal hizmetlerin hizmet alanı içine girmektedir. Bu durumda sosyal hizmetler;

a-) Ekonomik yetersizlikleri nedeni ile geçinme olanağı bulamayan ve çeşitli sebeplerle "muhtaç"lık kavramı içine giren kişilere,

b-) Ekonomik yetersizliği bulunmadığı halde, kişisel nedenlerle, değişik türlerde ihtisas hizmetlerine gereksinim duyan kişilere yönelen karşılıklı veya karşılıksız hizmetleri ifade etmektedir.

Sosyal hizmetlerin yöneldiği bu iki ayrı hizmet grubundan, yoksulluk içinde bulunanlara götürülen hizmetlere "sosyal yardım karakterli sosyal hizmetler" ve diğer gruba götürülen hizmetlere de "sosyal refah karakterli sosyal hizmetler" demek mümkündür.³

2828 sayılı SHÇEK Kanunu, sosyal hizmetlerin yürütülmesinde, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre de görevler yüklemiştir⁴. Ancak, bir ayrıcalık olarak özel şekilde düzenlenmiş tek faaliyet alanı korunmaya muhtaç çocuklarla ilgilidir. Bu kanun, "Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgilidir. Bu kanun, "Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili sosyal hizmetlerin ancak

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülebileceğini" açık bir biçimde hükme bağlamıştır.⁵

Dünyada ve ülkemizde korun-maya muhtaç çocuklar sorununun sosyal hizmetler alanı içinde ele alınarak, sosyal hizmetler felsefesi çerçevesinde yaklaşılması ve bu alanında ana ilgi odağını oluşturması oldukça yenidir. Ancak; şüphe yoktur ki, insanlık varolageldiğinden beri, bugün sosyal hizmetler adı altında ifade edilen birçok konu ve özellikle korunmaya muhtaç çocuklar sorunu da varolagelmis ve toplumların kendi inançları, değer yargıları, konuya bakış açıları, ilgili kurumları, yazılı yada yazısız yasaları ile çözümlenilmeye çalışılan bir sorun olmuştur.

"Sosyal Hizmetler" kavramı, her ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri ile gelişmişlik derecelerine bağlantılı bir çerçeve içinde farklı anlamlar taşımakta ve farklı kapsamda olmaktadır. Bu nedenle, ülkemizdeki sosyal hizmet uygulamalarını her zaman aynı kategoride değerlendirmek mümkün olamamaktadır. Sosyal hizmetler, sürekli bir kavramsal anlayış farklılığı içinde gelişen dinamik bir çalışma alanıdır. Sosyal hizmetlerin bünyesinde mevcut bu dinamizmin sebeplerini, gelişme çabası içinde bulunan Türkiye'nin sosyo-ekonomik özelliklerinin sürekli olarak değişmesinde aramak mümkündür.⁷

3 E. Çengelci, "Türkiye'de Sosyal Hizmetler-Genel Bir Değerlendirme", SSYB-SHÇEK Yayını, Sayı: 11, s. 12, Ankara, 1987.

4 2828, a.g.k., Md. 2, 4/b, 34 ve 35.

5 2828, a.g.k., Md. 4/e.

6 T. Atalay, "Korunma Kararı Kalkan Çocukların Toplum İçinde İzlenmesi ve İmkanlar Ölçüsünde Desteklenmesi Hakkında Bir Araştırma", SS-B-SHÇEK Yayını, Sayı: 13, s. 1, Ankara, 1987.

7 E. Çengelci, "Türkiye'de Sosyal Hizmetler", SSYB-SHÇEK Yayını, Sayı: 11, s. 12, Ankara, 1987.

Geleneksel kültürümüzdeki geniş aile ve bu aile bireyleri arasındaki dayanışma ilişkileri, kentleşme sürecinde etkisini kaybetmektedir. Ekonomik yapının değişmesine paralel olarak değişme gösteren toplumsal dayanışma, değerler sistemi içinde, çocuğa bakış açısını da değiştirmektedir. Bu değişim nedenleri arasında da çocuğun ekonomik maliyeti önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda terk edilen çocuklara bakıldığında, bunların aileye ek bir yük getirdikleri yaşlarda, yani, ya yeni doğumunda ya da ilkokula başlama yaşlarında bir yığılma olduğu görülmektedir. Bir de çocuğun sosyal maliyetinden söz edilebilir. Eşleri ölmüş ya da ayrılmış ana-babaların yeniden evlenmelerinde veya bir işe girmelerinde çocuk bir engel olarak görülmektedir. Elbetteki eğitimin gerekliliği tüm konularda olduğu gibi, korunmaya muhtaç çocuklar sorunda da yadsınmaz bir gerçektir.⁸

Ülkemizde hızlı nüfus artışı, sosyal ve ekonomik sorunlarda olduğu gibi, korunmaya muhtaç çocuklar sorunda da olumsuz yönde etkilerde bulunmaktadır. İkbini yıllarında Türkiye'nin nüfusunun 74.000.000.'un üzerinde olacağı düşünülürse⁹ korunmaya muhtaç çocukların sayılarının da bu artış oranına paralel bir artış göstereceği şüphesizdir. Çarpık kentleşme, büyük şehir şoku, ailelerde çözüme-boşanma, ayrı yaşama, terk, çocuğun ekonomik ve sosyal maliyeti, korunmaya muhtaç çocuklar sorununun risk faktörleridir. Sorunu

etkileyen bu faktörlerdeki artış oranı ise, nüfus artış oranının da üzerinde bir artış içindedir.¹⁰ Nitekim, konuyla ilgili sayısal verilere ve yaşanan gerçeklere baktığımızda korunmaya muhtaç çocuklar sorunun genelde dünyamız özelde ülkemiz açısından ne kadar önemli ve büyük boyutlarda olduğunu görmekteyiz. Yirmi sekiz ülkeden politikacılarla, din ve bilim adamlarının oluşturduğu "Uluslararası İnsancıl Konular Bağımsız Komisyonu"nun, Birleşmiş Milletler için hazırladığı, "Sokak Çocukları - Büyüyen Bir Kentleşme Trajedisi" adlı raporunda, iki binli yıllarda Türkiye'nin en önemli sosyal sorunlarından birinin "Sokak Çocukları" olacağı belirtilmektedir.¹¹

"Cumhuriyetin ilanından sonra, T. C. Hükümetleri, korunmaya muhtaç çocuklar sorununun büyüklüğü, önemi ve ülkenin geleceği açısından yaratacağı olumsuz etkileri önlemek ve soruna çare bulmak amacıyla, dünyada değişen sosyal devlet anlayışı, insan hakları ve çocuk hakları konularındaki olumlu gelişmeleri de dikkate alınarak, ülkenin içinden bulunduğu şartlara ve olanaklara paralel ve bunların sınırlı olarak Anayasal ve siyasal düzenlemelere gitmiş ancak, alandaki uygulama yasalarda arzu edilen boyutlarla ulaşamamıştır" varsayımından hareketle konuya yaklaştığımızda gerçekten Cumhuriyet Türkiye'sinde korunmaya muhtaç çocuklar konusunda doğrudan çıkarılan yasalarla, sosyal hizmetler alanında, ancak bu alanın ana ilgi odağını oluşturan korunmaya muhtaç

8 T. Bölükbaşı, "Korunmaya Muhtaç Çocukların Toplumsal Kökenleri (Atatürk Çocuk Yuvası Örneği)", TODAI-KYUP Uzmanlık Tezi, s. 21, 1989.

9 C. Duna ve Diğerleri, "2000 Yılına Doğru Türkiye", Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, s. 21, Ankara, 1987.

10 T. Bölükbaşı, a.g.e., s. 3.

11 T. Bölükbaşı, a.g.e., s. 2.

çocuklar ağırlıklı yasalarla sosyal hizmetler alanında ancak bu alanın ana ilgi odağını oluşturan korunmaya muhtaç çocuklar ağırlıklı yasalar incelendiğinde ve genel bir değerlendirmesi yapıldığında, konuyla ilgili tüm yasaların, son derece insancıl amaçlarla ve dönemin çağdaş yaklaşımına paralel bir görüş açısından sorunu çözmek ve hizmete olanak vermek amacıyla hazırlandığına ve T.B.M.M.'ce yasalaştırıldığına şüphe yoktur.

Bilindiği gibi her toplum geleceğinin güvencesi çocuğu ve birliğinin temeli aileyi korumak açısından gelenek, görenek ve yasalarıyla gerekli düzenlemeleri yapar. Hatta, günümüzde, çocuğa güvence uluslararası düzenlemelerle de sağlanmaktadır. 1948 tarihli "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" ve 1959 tarihli "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Beyannamesi" hemen her ülke tarafından onaylanmış, 20. y.y. çocuk refahı siyasetini yansıtan önemli belgelerdir. Ülkemiz hukuk ve idare sistemleri de, çocuğun ve ailenin korunmasına yönelik önemli hükümler içermektedir. Başta, Anayasamızın 41. maddesi, Ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu vurgulayarak ailenin huzur ve refahı ile, özellikle çocukların korunması için gerekli teşkilatın kurulmasını öngörür. Aynı şekilde Türk Medeni Kanunu, ailenin oluşumu, çözümünü hükme bağlamakta, ana-baba ve çocuğun hak ve sorumluluklarını, velayet hakkı çerçevesinde ele almakta ayrıca evlat edinme, vesayet, meşru ve gayrimeşru çocukların durumları ile ilgili hükümler içermektedir. Türk Ceza Kanunu çocuğun suç işlenmesi halinde hafifletici ve koruyucu,

çocuğa karşı suç işlemesi halinde ise ağırlaştırıcı cezai yaptırımlar getirmektedir. Ayrıca, Umumi Hıfzıssıha Kanunu gibi birçok kanunun çocuğun korunması yönünde hükümleri vardır. Bunlardan başka konu Beş Yıllık Kalkınma Planlarında da ele alınmıştır. Örneğin; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, toplumun olanakları oranında sosyal hizmet programlarının, korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile ve çocuğun gereksinimlerini karşılayacak biçimde yaygınlaştırılması, Çocuk İslah evleri bünyesinde iş olanakları, meşgale tedavisi, mesleğe yöneltme çalışmaları sağlanması gibi hususlar üzerinde özellikle durulması öngörülmüştür.¹²

Çocuğun korunması, hakları, öğretim zorunluluğu, yetiştirilmesi ile ilgili pedagojik ve psikolojik önlemler, çocuk işçiliğinin yasaklanması, çocuk suçluluğunu önleyici tedbirler, bakım kurumları, bakım teknikleri, çocuk mahkemeleri gibi kavramlar 20. yy. içinde oluşmuşlardır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesine göre, "Çocuk her türlü zulüm, ihmal ve istismardan korunacaktır. Hiçbir şekilde ticarete konu olamaz ve belirli bir yaştan önce çalıştırılmaz." hükmü özellikle dikkat çekicidir. Batı ülkelerinde konunun önemi çok önceleri fark edilmiş ve çözümünü yönünde çalışmalara gidilmiştir. Ülkemizde ise, kimsesiz çocukların korunması ve yetiştirilmesinin bir hükümet işi olarak ele alınması, ilk defa, 1949 tarihinde yürürlüğe giren 5387 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun"la olmuştur.

6.2.1947 tarihinde Başbakan Recep

Peker imzasıyla T.B.M.M. Başkanlığına sunulan "Kimsesiz, Terkedilmiş ve Anormal Çocukların Korunması Hakkında Kanun Tasarısı"nın sorunu iki farklı açıdan, yani; kişi olarak beden sağlıkları ve toplumun gelecekte onlardan hizmet beklediği bir üyesi olarak ruh ve ahlak sağlıkları yönünden ele aldığı, konuya, nüfusun artırılması ve bu nüfusun toplum için her bakımdan faydalı bir unsur olarak yetiştirilmesi ve elden geldikince sıkıntılardan uzak yaşatılması yönünde yaklaştığı görülmektedir.

Daha sonra ilgili komisyonlarda görüşülerek değişikliklere uğrayan ve sonunda 23.5.1949 tarihinde T.B.M.M.'ce onaylanarak 5387 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun" adı altında yürürlüğe giren bu yasa, korunmaya muhtaç çocuklar hakkında doğrudan çıkarılan ilk özel yasadır. Kendi alanında ilk olma özelliği ve daha sonra çıkarılacak yasaların özünün daha iyi anlaşılabilmesi ve doğru çıkarımlarda bulunulabilmesi amacıyla bu yasanın içeriğine ve getirdiği değişikliklere özetle bakmakta yarar vardır.

5387 sayılı yasa; Korunmaya muhtaç çocukların tanımını yaparak, bu özelliklere sahip çocukların bulunduğunu öğrenen zabıta, belediye ve devlet memurları ile muhtarları yörenin en yetkili milli eğitim memuruna haber vermekle yükümlü kılmıştır. Milli eğitim memuru, korunmaya muhtaç çocuk için gerekli önlemleri almak ve durumu çocuğun ne tür bir sosyal korunma hizmetinden yararlandırılacağını saptayan bir mahkemeye bildirmekle sorumlu tutulmuştur. Söz konusu yasa ile, çocuğun doğduğu yörede korunmasına yönelik önlemler geliştirilmeye çalışılmış, köylerde, kasabalarda ve kentlerde yerel olanaklarla bakılması mümkün olmayan 0-6 yaş grubundaki çocuklar için SSYB

tarafından Çocuk Bakımı Yurtları, 7-12 yaş grupları çocukları içinse MEB tarafından yetiştirme yurtları açılması hükmü getirilmiştir. Ayrıca, çocukların ücretlerinin kendi şahsi bankaları hesabında toplanmasını ve biriken bu paraların reşit olunca çocuğa geri verilmesi hükmü getirilmiş, bunun yanında ilk defa Bakanlıklar ve Belediyeler tarafından kurulacak anaokullarına, istekli ana-babalı çocukların da ücret karşılığında alınabileceğini belirtmiştir. Bu yasa ve yönetmeliğinin uygulanmasını incelemek ve daha verimli olmasını sağlayacak önlemleri almak üzere yılda bir defa ve bir haftayı geçmemek şartıyla Milli Eğitim Bakanı Başkanlığında ve üyeleri yasada açıkça belirtilen kişilerden oluşacak "Çocukları Koruma Genel Danışma Kurulu" kurulmuştur. Merkezde kurulan bu kurultan başka il ve ilçelerde de bu kurula benzer vali ve kaymakam başkanlığında toplanacak ve üyeleri yasada belirtilen kişilerden ve üyelerden oluşturulan ve yılda üç defa toplanması uygun görülen "İl ve İlçe Çocuk Koruma Kurulu" oluşturulmuştur. Söz konusu yasa, son olarak, "Bu kanunu SSY Bakanı, MEB Bakanı, İçişleri ve Maliye Bakanı yürütür." hükmü konmuştur.

Yaklaşık 6.5 yıllık uygulamadan elde edilen deneyimler sonucunda 5387 sayılı yasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi zorunluluğunun doğduğu gerekçesiyle Ankara Millet Vekili Aliye Temuçin imzasıyla T.B.M.M.'ne sunulan "5387 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklara Dair Kanunun 1-5, 11, 19, 22 ve 29. Maddelerini Değiştiren Kanun Teklifi"nin komisyonlarda görüşülmesi sırasında, ortaya çıkan, ilgili komisyonlardan üçer üye alınmak suretiyle oluşturulacak "Geçici Komisyon" ca konunun görüşülüp karara varılması ve ortak bir metin hazırlanması fikri üzerine oluşturulan geçici komisyon özetle "Yürürlükte olan

¹² N. G. Koşar, "Korunmaya Muhtaç Çocuklar", H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 5, 1: 70, 1987.

5387 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilerek yürürlükte kalmasının, o günkü şartlar, gerçekler ve gereksinimler nede-niyle kanunun amacına tam olarak ulaşılmamasının mümkün olamayacağı görüşüne varıldığından, günün şartları da göz önüne alınarak 5387 sayılı kanunun yerine, konunun önemi ve önceliği nedeniyle bu kanunun hazırlandığı" nı bildiren gerekçesi ekinde sunulan yasa tasarısı, 15.5.1957 tarihinde oylanarak T.B.M.M.'nce 6972 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun" adı altında yasallaştırılarak yürürlüğe girmiştir.

Korunmaya muhtaç çocuklar alanında doğrudan çıkarılan 2. özel yasa konumunda olan 6972 sayılı yasayla bir sistem değişikliğine gidilerek yasa kapsamına giren çocukların korunması görevi "Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri" ne verilmiştir. Yasaya göre söz konusu birlikler, her il bünyesinde kurulabileceği gibi, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının uygun göreceği illerde ortaklaşada kurulabilmektedir. Bu yasa, birden çok kuruluşun katıldığı (M.E.B - S.S.YB - K.M.Ç.K.B) karışık bir idari yapı oluşturmuş, bu nedenle de uygulandığı dönem içinde oldukça ciddi sorunlarla karşılaşmış, nitelik ve nicelik yönünden istenilen seviyedeki hizmet kalitesine ulaşamamıştır. 26 yıl süren uzun bir uygulama döneminden sonra ortaya çıkan sorunlar sonucunda 6972 sayılı yasa, 25.5.1983 tarihinde çıkarılan 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" ile yürürlükten kaldırılmış ve korunmaya muhtaç çocuklar, sosyal hizmetlerin genel çerçevesi içinde ancak, en öncelikli ilgi alanı olarak düşünülmüş ve yasa bu içerikte hasırlanarak sosyal hizmetler çağdaş bir yaklaşımla tek çatı altında toplanmıştır. Ancak; sosyal hizmetlerin

çalışma alanı bunlarla da sınırlı olmayıp çok daha geniş ve kapsamlıdır. 2828 sayılı yasanın da zaman içinde gereksinimlere cevap veremeyeceği bir takım yeni düzenlemelerin yapılmasının zorunlu olacağı da bir gerçektir ve kaçınılmazdır. Hatta; sosyal hizmetlerin, diğer bakanlıklar ve kurumlardaki konusuyla ilgili hizmetleri de içeren bir bütünlük içinde yeniden düzenlenerek Türk Kamu İdaresindeki olması gereken yeri alarak, ülkemize konusu ile ilgili çok daha çağdaş ve yararlı hizmetler yapacağına şüphe yoktur. Kamu yönetiminin ayrı bir ihtisas alanı ve konusu olan bu yönetim soru-nuna ve çözümlerine girmenin bu çalışmanın ana amacını aşacağı düşüncesi ile daha fazla değinilmemiştir. Korunmaya muhtaç çocuklar sorunun, yukarıda iki örneğini verdiğimiz 5387 ve 6972 sayılı yasalarla; yasal boyuttaki çözümlerinin düşünüldüğü ve bu yasal yaptırımlar ışığında da uygulama alanında yapılması gerekli ve zorunlu hizmetlerin, tesislerin yeterince yapıldığı ve iki yasanın tüm iyi niyetine rağmen uygulamada istenilen sonucun tamamen olumlu olduğu söylenemez. Cumhuriyet Türki-yesinin korunmaya muhtaç çocuklar sorununa çok duyarlı olduğuna, bu konuya özel bir önem vererek, ülkenin içinde bulunduğu şartların ve olanaklarının çok daha ilerisinde büyük bir gayretle, öncelikle yasal düzenlemelere gitme ve sorunu çözme gayretinde olduğuna şüphe yoktur. Zira, şu ana kadar incelenen ve çok öz noktalarına değinen 5387 ve 6972 sayılı yasaların, T.B.M.M.'sine verilmiş gerekçelerinden, komisyon raporlarının ve tartışmalarının yer aldığı T.B.M.M tutanakları incelenmesinden bu konuda nedenli özverili ve içtenlikli davranıldığı görülmektedir. Her yeni yasanın, bir önceki uygulamalardan elde edilen bilgiler ve deneyimler sonucunda daha iyi ve doğruyu bulmak gayretinde olduğuna

şüphe yoktur. Zaten, konuyla ilgili yasa tasarıları, T.B.M.M'de görüşülürken yapılan tartışmalar ve gösterilen hassasiyet bunun en açık ve somut ifadesidir.

Ancak; yasalar ne denli modern atılımcı ve insancıl olarak hazırlansa hazırlansın, uygulanmasında aynı başarıyı gösteremeyebilmektedirler. Bu hemen her alanda olabileceği gibi, korunmaya muhtaç çocuklar alanı için de geçerlidir. Böylesine önemli, geniş boyutlu ve değişik bir çalışma alanında başarıya ulaşmanın ve kesin sonuca gitmenin ülkemizin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitimsel gelişmişlik boyutlarından soyutlanarak tek başına ele alınmasına ve dolayısıyla çözümlenmesine olanak yoktur. Bu gerçekten hareketle, ülkemize sosyal hizmetlerle ilgili değişme ve gelişmeleri inceleyerek, korunmaya muhtaç çocukların sosyal hizmetler alanı içindeki konumuna bakmamızda yarar vardır.

Sosyal hizmetler kavramı, daha önceleri bu konuda ön çalışmalar yapılmış, bazı kesimlerde konuşulmuş ve tartışılmış olsa bile, resmen ülkemizde ilk defa Başbakan Adnan Menderes'in 29.4.1955 tarihinde T.B.M.M.'ne sunduğu "Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun Teklifi" ile gündeme gelmiştir. Adı geçen tasarı metni incelendiğinde, özellikle gerekçe bölümünde üzerinde durulan konular ve vurgulanan gerçekler ilgi çekicidir.

Özetle; manevi duygulardan, yardım, merhamet, iyilik, şefkat gibi değerlerden bahisle girilen gerekçe bölümünde daha sonra "Çalışma gücü yerinde olduğu halde bazı kesimlerin çalışmamlarının topluma yük getirmemesi nedeniyle, dilenciliğin bile o gün için çirkin bir davranış olarak görülmediği ve hatta dilencilikle geçinen tarikatların bile

varolduğundan" söz edilmekte ve "Ancak; fakirlere, yoksullara sadece sadaka vermek suretiyle yapılan bu yardımların devletin görevi olarak ve kamu hizmeti şeklinde ele alındığı ülkelerin varlığından" bahsedilerek bu konuda örnekler verilmektedir. Daha sonra, "Bilgi ve teknolojik ilerlemenin sanayi devrimine yol açması, zenginlerin paralarını ekonomik alanlara ve sermayeye yatırmaları sonucunda fakirlere de bir çok ekmek kapısının açıldığı, sanayi devriminin gerçekleşmesi ile milli gelirin artmakta olduğu ve sonucunda da vatandaşın refah seviyesinin yükseldiği, başkasının yardımıyla geçinmenin ve topluma yük olmanın ayıp sayıldığı bir döneme girildiği, uygun bir işte çalışarak sosyo-ekonomik hayata ve kendi kendine yeterli olmanın gerektiği düşüncesinin önem kazandığı" belirtilerek hemen ardından "sanayi devriminin bu sefer de beraberinde bilgisizlik, emeklilik vb. sorunları getirdiği, bunun sonucunda da Avrupa'da perişan bir proletarya (işçi) sınıfı yığınlarının oluştuğu, sosyalizm ve komünizm gibi siyasi akımları da doğuran bu duruma neden olan olumsuzlukların ortadan kaldırılması gerektiğinin sonunda anlaşıldığı, 19. yy. sonlarından itibaren Sosyal Hizmet adıyla baş gösteren bu akımın bugün ileri ülkelerde çok büyük neticeler verdiği"nden bahisle, sosyal hizmetlerin çalışma alanları ve yaptığı başarılı çalışmalar anlatılmakta, bu konuyla ilgili olarak "Bu tür sosyal hizmet çalışmalarını ortaya koymanın bir bilgi işi olduğu, sorunların gerçek nedenlerinin belirlenmesi ve bulgulara göre hareket edilmesi gerektiği, iyiniyet, insani duygular, yardımseverlik gibi manevi duyguların ve eğilimlerin bu konuda yeterli olamayacağının da bir gerçek olduğu" vurgulanarak, "Problemin sadece yardım yapmak değil, insani sosyal yaşamın verimli bir unsuru haline getirerek, sosyal yaşamda herkesin kendine

göre olumlu bir iş görerek topluma faydalı olmasını esas alan bir sosyal dayanışmayı sağlamanın gereğine" dikkat çekilmektedir.

Sosyal hizmetler konusuna bu genel yaklaşımdan sonra, "Böylesi bir hizmetin ise, gerekli şekilde yetişmemiş insanlarla yapılamayacağının açıkça görüldüğü, bu nedenle de yüzyılın bütün ileri ülkelerinde sosyal hizmet okullarının açılarak -sosyal yardımcılar- yetiştirilmeye başlandığı" anlatılarak, "Okullarda yetiştirilen bu sosyal yardımcılardan gerekli sağlık bilgileri ile birlikte, sosyal hizmetin ekonomik, kültürel ve psikolojik yönleriyle de ilgisini kuran yetişmiş elemanlar olduğu, ayrıca ileri ülkelerdeki hastanelerin sosyal hizmet servislerinde, bir takım sosyal hizmet merkezlerinde, devletin; sosyal hizmet alanında çalışmalar yapan diğer hayır kuruluşları ve organlarıyla işbirliği yapan elemanları olarak fakirlik ve sosyal uyumsuzluk belirtilerinin ortadan kaldırılması yolunda çalışmalar yapmakla görevli oldukları" belirtilmektedir. Daha sonra, "Gelişmeye başlayan ülkelerde gerek iş gücünü en uygun seviyede tutabilmek, gerekse geniş halk kitlelerinde sosyal adaletsizliğe kurban edildikleri gibi solcu eğilimler uyardırmamak için tek önlemin sosyal hizmetlerin uygulanması" olduğu vurgulanarak, hükümetin, sosyal hizmetleri ülke için son derece gerekli ve yararlı gördüğü belirtilirken, bunun hemen yanında sosyal hizmetlere bir ölçüde politik bir sorumluluk da yüklediği göze çarpmaktadır.

Sosyal hizmetlerin ana işlevlerine ve görevlerine değinilerek başlanılan diğer bir paragrafta ise, ülke gerçekleri vurgulandıktan sonra "Gerek kimsesiz çocukların toplum içinde kaybolmuş, hatta zararlı bir duruma gelmiş derecede ihmali, gerek dilencilik, malûllük, bilgisizlik

yüzünden yoksulluk, gerekse hırsızlık, dolandırıcılık ve fuhuş gibi anti-sosyal hareketlere eğilimleri nedeniyle toplum düzeninin bozulması durumu karşısında, sosyal hizmetlerin ülkemize sokulması zamanının çoktan geldiğinin anlaşıldığı" belirtilmektedir.

Gerekçenin son bölümünde ise, "Ülkemizin sosyal hizmetler konusunda duyduğu gereksinimin, uluslararası kuruluşların ve bu konuda yetkili uzman kişilerin sürekli uyarıları ve önerilerinin de dikkate alınarak, bir Sosyal Hizmetler Enstitüsü ve buna bağlı bir öğretim kurumu kurularak hem SSYB'na hem de konuyla ilgili diğer bakanlıklara sosyal hizmetler konusunda işbirliğini sağlayıcı; ülkemizdeki mevzuatın sosyal hizmetler alanındaki verebileceği olanakları araştırıcı, ülkemiz için en uygun ve yararlı sosyal hizmet modelini belirleyici, hayır kurumlarının çalışmalarında işbirliğine yöneltici ve gereken konularda da kendilerini aydınlatıcı, aynı zamanda sosyal yardımcı yetiştirmek üzere uygulamaya geçilmesini uygun gördüğü"nü belirten komisyon raporunun da dikkate alınarak hazırlandığı belirtilen yasa tasarısı, 29.4.1955 tarihinde TBMM'ne sunulmuş olmasına rağmen; seçimin yenilenmesinden dolayı bu kanun tasarısı hükümsüz kalmış, ancak yeni hükümetin konuyu gündeme getirmesi nedeniyle ilgili komisyonlarda yeniden görüşülmeye başlanılmıştır. Yapılan görüşmelerden sonra, tasarı TBMM'nce sunuluşundan 4 yıl sonra 12.6.1959 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Sosyal hizmetlerin modern anlamda ele alınıp bilimsel bir içerik kazandırılarak uzman personel eliyle yürütülmeye başlanabilmesi bu yasa gereğince kurulan Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nün açılmasından sonra mümkün olmuştur. Enstitünün kuruluşundan iki yıl sonra,

1961 yılında, sosyal hizmetler alanında profesyonel meslek elemanları yetiştirmek amacıyla Sosyal Hizmetler Akademisi eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamış ve 1965 yılında da ilk mezunlarını vermiştir. Sosyal hizmet mesleğinin bilgi ve becerisi ile donatılmış profesyonel meslek elemanları olan "Sosyal Hizmet Uzmanları" o günden beri sosyal hizmetler alanında ülkemizi çağdaş ülkeler seviyesine ulaştırmak için büyük bir özveri, sabır ve azimle görevlerini yerine getirme uğraşı ve kararlılığı içindedirler.

1961 yılında, SSYB'na bağlı olarak öğretime açılan Sosyal Hizmetler Akademisi, 1982 yılında, 2547 sayılı "Yüksek Öğrenim Kanunu" gereği ad ve statü değiştirilerek, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı ve "Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu" adı altında bugün de eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak, üzerinde önemle durulması gereken bir konu, sosyal hizmetler alanında, 1963 yılında kabul edilen 225 sayılı yasa ile, sosyal hizmetler alanında gereksinimlerin giderek artması ve yeni sosyal sorunların, sanayileşme ve kentleşme süreciyle bağlantılı olarak artma eğilimi göstermesi nedeniyle uygulama fonksiyonu (icra) taşıyacak bir merkezi kuruluş olarak SSYB'na bağlı "Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü" kurulmasına olanak sağlanmış olunmasıdır. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü her türlü sosyal yardım ve sosyal güvenlik hizmetlerini düzenlemek, korunmaya muhtaç çocuklarla, sakat ve yaşlıların bakım, yetiştirilme ve rehabilitasyonunu, çalışma gücünden yoksun fakir kimselerin sosyal güvenliğini sağlamak ve Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nün idari ve bilimsel işlerini takip etmek ve

denetimini yapmakla görevlendirilmiş ve bu görevini 24.5.1983 tarihine yani, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kuruluşuna kadar başarıyla sürdürmüştür.

7355 sayılı "Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun" gereğince ülkemizde ilk defa, bilimsel çalışmalar yapmak ve meslek elemanları yetiştirmek amacıyla açılan "Sosyal Hizmetler Akademisi" ile, 225 sayılı yasa gereğince kurulan ve uygulama fonksiyonuna sahip "Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü" şüphesiz ki, sosyal hizmetler eğitimi ve uygulaması alanında öncü kurumlardır.

Korunmaya muhtaç çocuklar sorununun, sosyal hizmetler alanı içinde değerlendirilmesi ve yasal çözümler getirilmesi, ilk defa 24.5.1983 yılında kabul edilen 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" ile olmuştur. Son derece doğru ve çağdaş bir yaklaşımla sosyal hizmetler alanı içinde ve bu alanın da ana ilgi odağı olarak ele alınan korunmaya muhtaç çocuklar sorunu, çağımızın insan hakları, çocuk hakları ve ülke gerçekleri gözönüne alınarak çözümlenilmeye çalışılmıştır.

12.7.1982 tarihinde Başbakan Bülent Ulusu imzasıyla Danışma Meclisi Başkanlığına sunulan "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanun Tasarısı"nın genel gerekçesine baktığımızda ana başlıklarıyla; "Refah devleti kavramı çerçevesinde sosyal hizmetlerin Devletin sorumluluğu altına girdiği..., sosyal hizmetlerin, ulusal kalkınmada ve sosyal politikadaki önemli ve etkin rolü..., sosyal hizmetlerin hedefleri..., 1982 Anayasasında sosyal hizmetlerle ilgili maddeler, insan hakları ve özgürlükleri ile ilgili maddelerde sos-

yal hizmetlerle ilgili bölümler..., sosyal hizmetlerin tarihçesi..., sosyal hizmetlerin bugünkü durumu..., çocuk refahı hizmetleri..., korunmaya muhtaç çocuklara götürülen hizmetlerdeki yetersizlikler..., Koruma Birlikleri ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu'nun son durumu, çalışan ana babanın 0-6 yaş grubu okul öncesi ve 7 yaşından büyük çocuklarının okul dışı bakımı..., özürli çocukların sayısal verileri ve bu çocukların özel eğitime olan gereksinimleri..., yaşlı refahı hizmetleri..., yetişkin sakatların bakım ve rehabilitasyonu, maddi ve sosyal yoksunluk içinde olanların durumları..., Aile refahı hizmetleri..., Aile rehberlik ve danışma merkezleri..., gibi hizmetlere büyük gereksinim duyulduğu, bu tür hizmetlerin geliştirilmesinin ise ancak sosyal hizmetler alanında görev üstlenen bir ihtisas kurumunca yerine getirilebileceği" belirtilerek, kurulacak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun bu alandaki boşluğu büyük ölçüde dolduracak bir özelliğe sahip olduğu ayrıntıları ve gerekçeleri ile birlikte anlatılmaktadır.

Daha sonraki bölümde ise, "Sosyal Hizmetler alanında götürülen hizmetlerin nitelik ve nicelik yönünden yetersiz, kapsamının son derece dar ve tüm nüfusa hitap etmekten uzak olduğu, bu nedenlerle de sosyal refah devleti anlayışına uygun olarak sosyal hizmetler alanında faaliyet gösterecek yeni bir kuruluşun oluşturulması ile karşı karşıya bulunulan gereksinim ve sorunların giderilmesi için gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilmesinin zorunluluk arzettiğine" değinilmektedir.

Söz konusu yasa tasarısının, Danışma Meclisinde tümü ve maddelerinin görüşülmesi esnasında, farklı bakış açılarından değişik görüşler ve fikirler ileri sürülmüş, tasarının lehinde ve aleyhinde

tartışmalar yapılmıştır. Bu tartışmalar oldukça önemlidir ve odak noktaların; "T. Çocuk Esirgeme Kurumunun feshinin hukuki boyutları, SSYB'nca devralınan ve yeni bir hüviyet kazandırılan bu kurumun arzu edilen hizmeti verip vermeyeceği konusundaki şüpheler, hukuki varlığına son verilen T. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun önceki ayrıcalıklarının ve imtiyazlarının bu yeni kurumca kullanılmasının doğru olup olmayacağı, T. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Atatürk'ün bir hatırası olarak aksaklıklarının giderilerek yeniden canlandırılması ve hizmete devamının sağlanmasının daha doğru olacağı, bu kanunun bir meslek grubuna yönelik olarak hazırlandığı" gibi genelde olumsuz eleştirilere karşı görüş olarak, "Bu kanunun çağın gereklerine sosyal devlet ilkesine ve ülke gerçeklerine uygun olarak hazırlandığı hizmetlerin tek elden katma bütçeli bir kurum tarafından yürütülmesinin getireceği faydaların zaman içerisinde görüleceği bu yasanın Atatürk'ün emaneti olan T. Çocuk Esirgeme Kurumu'nu yok etmeyeceği, bilakis ona yeni ve çağdaş bir ruh vererek ilelebet, yüce önder Atatürk'ün istediği amaç ve ruhuna uygun bir hale getirildiği v.b." görüşler olmuştur.

2828 sayılı SHÇEK Kanunu ile, Anayasanın sosyal hizmetlerle ilgili emredici hükümlerinin yerine getirilmesi yönünde önemli bir adım atılmıştır. Bu kanunun kabulü ile 1957 tarihli ve 6972 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun", 1959 tarihli ve 7355 sayılı "Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun", 1963 tarihli ve 225 sayılı "Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun", ile "Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun Teşkiline Dair Mevzuat" yürürlükten kaldırılmış ve bu hizmetleri yürütme sorumluluğu Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilmiştir. Bu yasa ile

getirilen çok önemli ve çağdaş değişiklikleri sonuç ve özet olarak; "Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetleri yeni ve modern esaslara bağlamıştır" cümlesiyle ifade edebiliriz.

2828 sayılı bu yasanın, ana ilgi odağını oluşturan ve üzerinde büyük bir titizlikle durulan korunmaya muhtaç çocuklar sorununa ve sorunun çözümüne yaklaşımı aşağıda belirtileceği şekilde özetlemek mümkündür.

Bu yasa ile, "Korunmaya muhtaç çocukların Türk örf, adet, inanç ve milli ahlaka sahip, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak yetiştirilmesi, bir iş ve mesele sahibi yapılması, korunma kararları kalktıktan sonra da toplum içinde izlenip. olanaklar ölçüsünden desteklenmesi" genel esasları çerçevesinde, bu yasayla diğerlerinden farklı olarak korunmaya muhtaç çocuk tanımına daha çağdaş ve bütüncül bir açıdan yaklaşılmıştır. Ve; "Korunmaya muhtaç çocuk beden ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup.

- 1- Ana veya babasız, ana ve babasız,
- 2- Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- 3- Ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,
- 4- Ana veya babası tarafından ihmal edilen; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan veya başıboşluğu sürüklenen çocuk" olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımdan hareketle çocuk yuvalarında ve yetiştirme yurtlarında barın-

dırılan korunmaya muhtaç çocukların yaş sınırları yeniden belirlenmiş ve "0-12 yaşlar arasındaki korunmaya muhtaç çocuklarla, gerektiğin de 12 yaşını dolduran kız çocukların bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan çocuk Yuvalarında, 13-18 yaşları arasındaki korunmaya muhtaç çocukların ise, korunmasını, bakılmasını bir iş veya meslek sahibi olmalarının sağlanması ile görevli yatılı sosyal hizmet kuruluşlarının olan Yetiştirme Yurtlarında kalmalarını" hükme bağlamıştır.

Ayrıca, ülkemiz genelinde korunmaya muhtaç çocuklara götürülen hizmetlerin SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün "Aile ve Çocuk Hizmetleri Dairesi" ile "Yetiştirme Yurtları Dairesi" tarafından organize edilmesi öngörülmüştür. Bu hizmetlerin taşrada il Sosyal Hizmetler Müdürlüklerinin koordinatörlüğü ve denetim de, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları gibi sosyal hizmetler kuruluşu ile koruyucu aileler gibi gönüller tarafından yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sosyal hizmet uzmanları tarafından çocuk ve ailesi hakkında yapılan inceleme sonucunda hazırlanan "Sosyal İnceleme Raporu" na dayalı olarak, yetkili ve görevli mahkemece alınan "Korunma Kararı" genel olarak çocuk reşit oluncaya kadar devam etmektedir. Ancak, bu kararın, korunma kararı alınmasına neden olan koşulların ortadan kalması halinde kurum yetkilerinin önerisi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan kaldırılmasına, ayrıca, çocuk reşit olduktan sonra da çocuğun izni alınarak korunma kararının devam ettirilmesine olanak verilmesi bu yasanın en önemli özelliklerinden birisidir.

Bu olumlu gelişmelere paralel olarak;

korunma kararı kalkmış, ancak, tek başına yaşamını sürdürmesi durumunda bulunan kız çocuklarının kurum tarafından himaye olunması ile, bedensel, zihinsel ve ruhsal sakatlıkları nedeniyle sürekli bakıma muhtaç bulunan ve çalışmaktan aciz olan çocukların korunma kararlarının uzatılabilmesine olanak verilmesi gibi, korunmaya muhtaç çocuklardan evlenenlere, en yüksek devlet memuru aylığının birbuçuk katı tutarında evlenme yardımı yapılması kuruluşlarda korunma kararları gereği bakım altında bulunan öğrenime devam etmeyen ve öğrenim gören çocuklardan, ilkokula gidenlere 20, ortaokula gidenlerle 30. lise ve değı okullara gidenlere 50 yüksek öğrenime devam edenlere 60 gösterge rakamının memur maaş katsayısı ile çarpımı sonucu çıkan miktar kadar harçlık verilmesi, ayrıca, korunmaya ve bakıma alınmış olup, iş görme gücüne sahip ve istekli olanların bulundukları sosyal hizmet kuruluşlarında uygun hizmetlerde çalıştırılmalarına olanak tanınması kayda değer önemli değişikliklerdir.

2828 sayılı yasanın, korunmaya muhtaç çocuklar konusunda getirdiğı bir diğer yenilik ise, korunma kararı kalkan çocukların kurumla ilişkilerinin devamının sağlanması toplum içinde durumlarının izlenmesi ve olanaklar ölçüsünde desteklenmesi esaslarının güvence altına alınmış olmasıdır. Ayrıca; ekonomik yönden muhtaçlık içinden bulunan kişilerin ve ailelerin parasal ve nesnel hizmetlerden, mal ve malzeme yardımı, rehberlik, yönlendirme, sosyal hizmet kuruluşların da bakım, koruma, yetiştirme gibi hizmetlerden faydalanmasını sağlayacak bir mali yapının kurulmuş olması ile özellikle korunmaya muhtaç çocukların sosyal hizmet kuruluşlarının yerine kendi evlerinde ve kendi aileleri yanında bakım ve korunmaları bu yasayla

mümkün hale getirilmiştir.

2828 sayılı bu yasa ile yukarıda kısaca özetlenen hukuki, idari ve mali birçok yeniliklerin yanında SHÇEK Genel Müdürlüğüne geniş bir mevzuat hazırlama yetkisi tanınmış olması, sosyal hizmetlerin değişen ve gelişen gereksinimlerle bağlantılı olarak kendisini yenileyebilmesine ve çağa ayak uydurabilmesine olanak tanınması kayda değer diğer bir husustur.

Genelde sosyal hizmetler, özelde korunmaya muhtaç çocuklar konusunda 2828 sayılı SHÇEK Kanunu ile ülkemizin 1959 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nün 1961 yılında da Sosyal Hizmetler Akademisinin kurulmasında sonra oluşturmaya başladığı bilimsel bilgi ve performans birikimi ile 1963 yılında kurulan Sosyal Hizmet Genel Müdürlüğünün, anılan yasa kabul edilen kadar geçen 20 yıllık sürede uygulama alanından elde edilen verilerin de değerlendirilmesi sonucunda "Sosyal Reform" karakteri taşıyan bir hukuki düzenleme yapılmıştır, denilebilir.

Cumhuriyet Türkiye'sinin korunmaya muhtaç çocuklar sorununa, daha sonra sosyal hizmetler ve sosyal hizmetler alanı içinde korunmaya muhtaç çocuklar sorununa yasal yaklaşımını incelediğimizde yukarıda özetle belirlenen genel değerlendirmelere ve gerçeklere ulaşmak mümkündür. Konuya farklı açılardan yaklaşılsa da sonuçta birleşilen gerçekler bazı nüans farkıyla hemen hemen aynıdır.

Geçmişte ve bugün korunmaya muhtaç çocuklara götürülen hizmetlerde birtakım aksaklıklar olmuş ve halen de olabilmekteyse, bunun ana nedenlerini yasalardaki eksikliklerde aramak yerine, öncelikle uygulama alanındaki aksaklıklarda aramanın daha gerçekçi bir yak-

laşım olacağı kanaatine varılmıştır. Şüphesiz, yasaların da zaman içinde değişen şartlara göre yetersiz kalabildiğı, çağın gereklerine göre değiştirilmelerinin zorunluk gösterdiği de bir gerçektir. Ancak yasaların bir engel oluşturmamasına rağmen uygulama alanındaki farklı yaklaşımlar, yönetimin ehil ellerde olmaması, genelde sosyal hizmetler alanına giren konuların, özelde ise korunmaya muhtaç çocuklar sorunun çözümüne olumsuz etkilerde bulunmaktadır.

Sonuç olarak; ülkemizdeki hızlı nüfus artışı, sağlıksız kentleşme, işsizlik, vasıfsız işgücü, gelir dağılımındaki dengesizlikler, eğitim ve sağlıksız beslenme gibi daha birçok sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitimsel sorunların ülke çapında çözülmesinin ya da çözülmemesinin korunmaya muhtaç çocuklar sorununu da doğrudan olumlu ve olumsuz etkilediğı gerçeğini de göz ardı etmeksizin, sorunun çözümüne sosyal hizmetler çağdaş felsefesi ve bilimsel veriler ışığında yaklaşarak, bu ve benzeri hizmetleri günlük siyasi gelişmelerin ve heyecanların dışında tutmak gerektiğini bir kez daha belirtmek vicdani ve mesleksel bir sorumluluk olmanın ötesinde, herkesce bilinen bir gerçektir.

Sosyal hizmetler mesleğinin öncelikle ilgi alanına giren konularda, ülkemizi çağdaş ülkeler seviyesine çıkarması

içtenlikle isteniyorsa, öncelikle sosyal hizmetler alanının, her meslek grubunun el attığı kendi düşünce eğitim ve görüşlerine göre yönetmeye ve yönlendirmeye çalıştığı bir alan olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Temeldeki bu yanlış düzeltilmeden yapılacak her çalışmanın gösterilecek tüm çabaların iyi niyetlerle dahi olsa sorunu temelden çözümlenebilmesine ve başarıya ulaşabilmesi olanak yoktur.

İlgi ve şevkate en çok gereksinim duyan korunmaya muhtaç çocuklarımızın kendilerine topluma ve insanlığa yararlı, sağlıklı ve kişilik sahibi bireyler olarak yetiştirmelerini istiyorsak; bu çocuklarımızı her türlü istismarın dışında tutmaya özen göstererek onlara sosyal hizmetler felsefesi ışığında güç alarak, insan ve çocuk hakları açısından yaklaşarak bu günden yarına değişmeyen bir kararlılıkla çözümler üretmeli ve cesaretle uygulamalıyız.

Yarınları bugünün çocuklarının kura- çağına gönülden inanıyorsak, çocuklarımıza ve tüm çocuklara göstereceğimiz sevgi saygı ve güvenin özünde kendimize duyduğumuz saygı ve güvene paralel olduğunun toplumca bilincine varmamızın, korunmaya muhtaç çocuklar sorunun çözümüne yapacağı görünmez desteğı de hatırimızdan hiç bir zaman çıkarmamalı ve bu bilinçlenmeden sonsuz bir güç almaliyız.

KADIN AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI KURULURKEN...

Doç. Dr. Sevda ULUĞTEKİN
Sosyal Hizmet Uzmanı, H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi

Günlerdir, çeşitli yönlerden tartışılan, gündemde olan bir Devlet Bakanlığı var: Bence adı Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olması gereken bu örgüte, yirmibirinci yüzyılın çağdaş ve demokratik Türkiye'sini oluşturma yolunda çok önemli görevler düşmektedir. Bu yazıda "kadın", "aile" ve "sosyal hizmetler" arasındaki ilişkilere, geliştirilmesi gereken çağdaş politikalar açısından bakarak, bu Bakanlığın başarmak zorunda olduğu görevler genel çizgileriyle verilmeye çalışılacaktır.

Bugün toplumumuzun özlem ve beklentilerinin en başında, gerçek anlamda demokratik, insan haklarına saygılı, çağdaş ve katılımcı bir yaşam biçimine sahip olmak gelmektedir. Ancak böyle bir yaşam biçimine erişmek kolay değildir; o toplumda yaşayan her bireyin bu beklentinin gerçekleşmesinde az ya da çok bir sorumluluğu bulunmaktadır. En başta sormamız gereken soru da şudur: Demokrat, insan haklarına saygılı, çağdaş ve katılımcı bir toplum olmak istiyorsak hangi niteliklere sahip bireyler yetiştirmemiz gerekmektedir? Bilindiği gibi bir toplumda demokrasinin gelişmesi ile, bireylerin, bebeklikten itibaren eğitimleri, toplumsallaşmaları arasında çok önemli ilişkiler vardır. Demokratik bir ortamda yetişenler, özerk, bağımsız, katılımcı, paylaşımcı, üretken, girişken, umutlu, hoşgörür, sevecen ve saygılı olurken; otokratik/baskılı bir ortamda yetişenler, kendi kararını kendi veremeyen, bağımlı, ürkek, edilgen, paylaşamayan katı, sevgisiz kişiler olmaktadır. Şu halde, yarının Türkiye'sini oluşturacak kadın ya da erkek genç "insan"ları, demokratik bir ortamda, demokratik kişilik özelliklerine sahip bireyler olarak yetiştirmek, bunun için gereken yasal ve kurumsal gelişmeleri gerçekleştirmek, bugünkü siyasal iktidarın ilgili örgütlerinin temel politikası olmalıdır. "Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler" Bakanlığının tüm görev alanı ve işlevleri de bu temel politika doğrultusunda belirlenmelidir.

Bilindiği gibi, Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı üç kuruluşu kapsamına almıştır. Bunlar "Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü", "Aile Araştırma Kurumu" ve "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu" örgütleridir. Kanımca, bu örgütlerin -şimdilik- çağdaş bir çizgide hizmet vereceğini ümit ettiğim bir bakanlık yapısı içinde bir araya getirilmesi yerinde olmuştur. Çünkü etkili hizmetler üretebilmek için gerekli olan politika ve uygulama bütünlüğü bu şekilde daha kolay sağlanabilecektir.

Türkiye'de varolan toplumsal yapı gereği, kadınların toplumsal, kültürel ve ekonomik açıdan daha çok haksızlığa uğradığı ve daha çok sayıda sorunla

karşılaştığı bir gerçektir. Bu nedenle, erkek egemen bir toplumda erkekler tarafından oluşturulan yasal düzenlemeler ve çoğunlukla erkekler tarafından beslenen gelenek-göreneklerle ikinci planda bırakılan kadınlarımızı, toplumsal değişimle ivme kazandığı gözlenen gelişme potansiyelleri doğrultusunda ve ondan yararlanarak bilinçlendirmek, toplumun etkin üyeleri konumuna getirmek ve bu amaçla yasal-kurumsal gelişmelere önayak olmak, Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın başta gelen görevi olmalıdır.

Kadının etkin bir birey olarak toplum yaşamındaki yerini alabilmesi; sağlıklı çağdaş, demokratik ve güçlü ailenin oluşmasına da büyük ölçüde katkı verecektir. Çağdaş aile, hem özerk bir birey, hem de ailenin bir üyesi olarak, ailedeki her bir kişinin fiziksel, toplumsal, psikolojik ve ekonomik yönden gelişmesini sağlayacak biçimde işlev görür. Her bir aile üyesi, kadın veya erkek, genç ya da yaşlı, tüm yaşam boyunca büyüme ve gelişmeye açıktır; bu onun hem gereksinmesi, hem de hakkıdır.

Görüldüğü gibi, demokratik, çağdaş insan haklarına saygılı bir toplum olma özlemimiz; çağdaş, demokratik ve insan haklarına saygılı aileler oluşturmaktan geçmektedir. Toplumu istenilen düzeye ulaştırabilecek demokratik kişilik özelliklerine sahip bireyler, ancak böyle bir aile sistemi içinde, kız ya da erkek oluşlarına göre değil; sağlıklı, kendine güvenen, özerk, sevecen "insan" olmaları yolunda toplumsallaşma süreci yaşayanlar arasından çıkacaktır.

Tüm bu açıklamaların ışığında, Türkiye'de aile politikalarının amacı, ailenin toplumsal değişimin gerektirdiği yapısal-işlevsel dönüşümleri gerçekleştirmesini destekleyerek, çağdaş bir yapıya kavuşmasını sağlamak olmalıdır. Aile politikalarında öncelik verilmesi gereken hedef kitle, kırdan kente doğru gelen ve geleneksel kabuğundan çıkıp, çağdaş toplumsal-ekonomik yapıya kavuşmaya çok istekli kırsal ve yarı-kentsel yöre aileleridir. Araştırma sonuçlarına göre, bu ailelerin psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarla karşılaşma olasılığı yüksektir. Bu nedenle, bu yörelerdeki ailelere, anında ve yeterli müdahalenin yapılabilmesi için, bir kurumlar ve hizmetler ağı kurulabilmelidir.

Ülkemizde aile ve çocuk, yaşlılık, sakatların korunması ve rehabilitasyonu hizmetleriyle genel sosyal hizmetler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülmektedir. Bu örgütün, Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı bir kuruluş olarak, yakın bir zamanda, önerilen temel politika ve aile politikası çerçevesinde, uygulamalarını değerlendireceği ve çağdaş-gerçekçi bir sosyal hizmetler politikası oluşturarak, bu politikanın belirleyeceği ilkeler doğrultusunda kapsamlı/nitelikli hizmetler üretebileceği umulmaktadır. Her ne kadar bu kurumda, 1991 yılında 3703 sayılı yasa ile bir "Ailenin Bütünlüğünün Korunması Dairesi" kurulmuş ise de, uygulamada, ailenin "aynı ve nakdi yardım" ve "psiko-sosyal yönden desteklenmesi" hizmetlerinin son derece yetersiz kaldığı; gerek korunmaya muhtaç çocuklar, gerekse yaşlıların bakımında çağdışı "kışla tipi kurum bakımı"na hala çok büyük ağırlık verildiği gözlenmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, başta belirtilen demokratik, sağlıklı, çağdaş genç insanların yetiştirilmesinde kendine düşeni yapmak zorundadır. Bu nedenle değişim süreci içindeki aileyi ve aile üyelerini desteklemeyi birincil hizmet amacı olarak görmelidir. Burada aile üyelerinin her ne olursa olsun birbirinden kopmamaları değil, aralarında sağlıklı ve demokratik bir iletişim oluşturmak konusunda bilgilendirilmeleri ve güçlendirilmeleri ilke edinilmelidir. Aileler boşanma, ölüm, göç, suç, hastalık vb. gibi nedenlerle -geçici ya da sürekli- parçalanabilir. Bu tür ailelere, çocukların ailede bakımına yönelik olarak, ekonomik ve psiko-sosyal nitelikli destekleyici hizmetlerin anında/ yeterince ulaştırılması çok önemlidir. Kreş-gündüz bakımevi, çocuk klübü, gençlik merkezi-klübü, yaşlılar klübü vb. gibi gündüzlü kuruluşlarla, evlerde verilen bazı yardım hizmetleri, çağdaş dünyada ailelerin gereksinimleri arasına girmiştir. Ayrıca, ailedeki şiddetin ve istismarın -çoğunlukla- kurbanları olan kadınlar ve çocuklar için tıbbi, hukuki, ekonomik ve psiko-sosyal yönleri içeren kapsamlı hizmet programlarının oluşturulması gerekmektedir.

Bir ülkede ailelerin refahı, yerel ve ulusal düzeydeki çeşitli ekonomik/ toplumsal politika ve uygulamalarla yakından ilgilidir. Bu politika ve uygulamaların, aile ve aile bireyleri üzerindeki etkilerini çağdaş politikalar açısından değerlendirmek, Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Sosyal Araştırmalar (önceki adı Aile Araştırma Kurumu idi) birimi tarafından yapılabilir. Bu türdeki değerlendirme araştırmalarına "aile-etki analizleri" adı verilmektedir. Sosyal Araştırmalar birimi, toplumsal değişim sürecinde, ailedeki yapısal işlevsel-farklılaşmanın aile içi etkileşimi nasıl etkilediği; bunun kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı üzerindeki yansımalarının neler olduğu; yeni roller ve yeni benlik imajlarının oluşturulması sürecinde, şiddet, ihmal, istismar, alkolizm, boşanma, suç vb. gibi psiko-sosyal ve ekonomik nitelikli sorunların nasıl ortaya çıktığı konularında da bilimsel-araştırmalar yürütmek, ya da yapılan araştırmaları değerlendirmek zorundadır. Böylece, demokratik, insan haklarına saygılı, çağdaş "insan"ın oluşması yolunda, bireylerin ve ailelerin karşılaştıkları güçlüklerin/gereksinimlerin neler olduğu ve bu kişilere hangi aşamada nasıl yardım edilebileceği konusunda bilimsel ipuçları elde edilebilecektir.

Gerek aile-etki analizleri, gerekse aile değişim araştırmaları, Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ilgili örgütleri tarafından yürütülen hizmetlerin değerlendirilmesi ve yeni yasal-kurumsal gelişmelerin sağlanabilmesi için bir temel oluşturmaktadır. Ancak sosyal araştırmalardan sorumlu bu birimin, bilimsel araştırma sürecini başından sonuna değin özenle ve titizlikle sürdürebilecek bir yapıya kavuşturulması, başarılması gereken ilk etkinlik olmalıdır.

Kadın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın toplumumuzdaki beklentilere yanıt verebileceğini ve demokratik/çağdaş bir Türkiye oluşturmada kendine düşeni yapacağına inanıyoruz.

H A B E R

*Derneğimizin üyesi,
meslekdaşlarımız,*

**Sayın Emel DANIŞOĞLU
ve Sayın İsmail BAYER**
yeni görevlere atandılar.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

*Sosyal Güvenlik Kuruluşları
Genel Müdürlüğü'ne*

Sayın Emel DANIŞOĞLU,

*Çalışma Genel Müdürlüğü'ne,
aynı zamanda Derneğimiz
Denetleme Kurulu Üyesi*

Sayın İsmail BAYER
atandılar.

*Arkadaşlarımızın yeni
görevlerini kutluyor,
başarılarının devamlı olmasını
diliyoruz.*

Sayın Mehmet MOĞULTAY

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI

Çalışma ve Sosyal
Güvenlik Kuruluşları
Genel Müdürlüklerine
meslektaşlarımızın
atanmış olmasından
dolayı büyük
memnunluk
duyuyoruz. Meslek
örgütü olarak
çalışmalarınızı
destekliyor saygılar
sunuyoruz.

Bülent İLİK
*Sosyal Hizmet Uzmanları
Derneği Genel Başkanı*

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Bayram ÇİL *

Türkiye çapında kurulmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının en büyük müracaatçı kitlesini yoksullar oluşturmaktadır. Ülkemiz'de yoksulluğu, mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk olarak iki boyutta değerlendirebiliriz. Mutlak yoksulluk, insanın zorunlu temel ihtiyaçlarını bile karşılayamamasıdır. Göreceli yoksulluk ise, kişinin içinde yaşadığı toplumun diğer üyelerine göre daha fakir olmasıdır.

Dünyada sosyal güvenliğin sağlanmasında başlıca üç yöntemden yararlanılabilir. Bu yöntemler; sosyal yardım, sosyal sigorta ve devletçe bakılma yöntemleridir.

Sosyal yardım yönteminde kişilere sosyal risklerle karşılaştıklarında, muhtaç olmaları koşulu ile sosyal gelir-yardım sağlanır.

Devletçe bakılma yöntemi, devletçe, toplumun sosyal risklerle karşılaşan her üyesine, sosyal güvenliğin finansmanına pirim ya da benzeri biçimde dolaysız özel bir katkısı bulunmaksızın tutar ve koşulları yasalarla genel biçimde önceden saptanmış bir sosyal gelir alma hakkının tanınmasıdır.

Sosyal sigorta yönteminde ise sigortacılık tekniğinden yararlanılmakta; kişilere, sosyal risklerle karşılaşmaları durumunda, tutar ve

koşulları yasalarla önceden saptanmış bir sosyal gelir sağlanmaktadır.

Ancak, bir ülkede sosyal sigorta ve devletçe bakılma yöntemlerine dayalı sosyal güvenlik sistemleri ne kadar gelişmiş olursa olsun, bunlara ilişkin yasalar yine de boşluklar taşır. İşte sosyal yardımlarla bu sosyal güvenlik düzenleri ile ilgili yasaların taşıdığı boşluklar doldurulabilir. Böylece sosyal güvenlik sistemleri tamamlanmış ve olgunlaştırılmış olur. Çünkü sosyal yardımlar esnekler. Bu yöntemde sağlanacak yardımlar yasalarla katı biçimde saptanmamış, sadece genel ilkeler konulmuştur. Bireysel olarak sağlanacak sosyal gelirlerin nitelik ve tutarı ihtiyaç ve sıkıntının önem ve türüne göre değişmektedir. Bu nedenle Türkiye gibi sosyal güvenliğin kapsamı ve karşıladığı risklerde henüz önemli boşlukların bulunduğu bir ülkede sosyal yardımların geliştirilmesinin önemi büyüktür.

Ancak "Dünyanın her yerinde, sosyal yardımların ruhunda geçicilik vardır. Hiçbir sosyal yardım programı, sürekli yardım sağlama iddiasında değildir. Yardımların, kişiler kendi kendilerine yeterli hale gelinceye dek sağlanması temel bir ilkedir. Ama bu geçici sürenin ne kadar olacağını yani kişinin ne zaman kendi kendine

yeterli hale geleceğini önceden bilmek olanaklı değildir." (Çağdaş Sosyal Hizmet, Sayı: 2, S: 6-7)

"Sosyal yardım hizmetleri gerek planlama gerekse uygulama açısından üzerinde özenle durulması gereken teknik bir ihtisas konusudur." (Çağdaş Sosyal Hizmet, Sayı:2, S:9) Ayrıca, sosyal yardım hizmetlerinde "yoksul kişilere yönelik aynı ve nakdi yardımlar amaç olmayıp, muhtaç insanların esenliklerini sağlamada kullanılan bir araçtır. Bu araç mutlaka bilinçli ve profesyonel bir yaklaşımla kullanılmalıdır. Bu da ancak bu konuda, bilgi ve deneyim sahibi elemanlar tarafından gerçekleştirilebilir." (Çağdaş Sosyal Hizmet, Sayı: 2, S: 9).

Sosyal devlet ve sosyal adaletin sağlanabilmesi için yapılacakların en başında yoksulluk sorununu ortadan kaldırmak gelmektedir. Bu alanda hizmet veren kurumlardan bir tanesi de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıdır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kişilere ekonomik ve psiko-sosyal yardım hizmetlerini hiçbir prim esasına dayanmadan gerçekleştirirler.

Ülkemizde sosyal güvenlikle ilgili son gelişmelerden biri 14 Haziran 1986 tarih ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunudur. Bu kanunu, Türkiye'de sosyal güvenliğin boşluklarının doldurulma ve geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayabilecek olumlu bir hukuki önlem olarak görmek mümkündür.

Bu kanun uyarınca il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Vakıfları kurulmuştur. Vakıfların kuruluş amacı sözü edilen yasa da şöyle belirtilmiştir. "Fakir, muhtaç ve düşkün durumda bulunan vatandaşlara yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici önlemler almak, gelir dağılımını adilane bir şekilde paylaşmak, sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı teşvik etmek".

Bu amaç doğrultusunda yardım edilme ölçütlerini ve yardım alabilecek kişileri yasanın kapsamı ışığında şu biçimde özetleyebiliriz;

"fakrû zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma yararlı duruma getirebilecek, üretken kılınabilecek kişiler."

3294 sayılı kanunda, yardımların yapılması muhtaç olmak koşuluna bağlanmış, ancak muhtaçlık kavramının tanımı yapılmamıştır.

Türk mevzuatında bu kavramın tanımı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği'nde yer almıştır. Bu yönetmeliğe göre muhtaçlık; "Kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını, anne ve babasını, bulundukları mahallin hayat şartlarına göre asgari düzeyde geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazancı bulunmama halidir".

Yine yasaya göre, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonunda toplanan kaynakların Türkiye çapında ihtiyaç sahibi vatandaşlara da-

(*) ÇANKAYA SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI, Sosyal Hizmet Uzmanı

ğıtımı il ve ilçelerde Medeni Kanun hükümlerine uygun biçimde kurulan vakıflarca yürütülecektir. Öyleyse muhtaçların tespiti de bu vakıflarca yerel ölçülere göre yapılacaktır.

Bu konu ile ilgili olarak yetkili mercice çıkarılmış 3294 sayılı kanunda "Yapılacak yardımların kamu vicdanını incitmeyecek şekilde eşit ve adil olması esas alınmalıdır. ...Fakirlik ilmuhaberinden istifade yerine, kişi onurunu rencide etmeyecek usuller ile yardıma muhtaç kişiler tespit edilecektir" denilmiştir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının karar aşamasını belirleyen Mütevelli Heyeti mülki idare amiri başkanlığında her vakfın çalışma düzenine göre belirli aralıklarla toplanmaktadır.

Mütevelli Heyeti, başkanlık eden mülki idare amiri dışında illerde ilin belediye başkanı, emniyet müdürü, defterdar, milli eğitim müdürü, sağlık müdürü, müftü; ilçelerde ise ilçenin belediye başkanı, emniyet müdürü, mal müdürü, milli eğitim müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi ve müftü vakfın mütevelli heyetidir. Ayrıca her faaliyet dönemi için il ve ilçelerde hayırsever vatandaşlar arasından valinin seçeceği üçer kişi mütevelli heyetinde görev alırlar.

İlk heyet üyesi arasında sosyal hizmetlerden hiç kimsenin yer alması dikkat çekicidir. Daha sonra duyulan ihtiyaçtan dolayı illerdeki heyet üyeliğine sosyal hizmetler il müdürleri de dahil edilmiştir. Ancak ilçe düzeyinde bu konuda bilgi birikimine sahip sosyal hizmetlerden heyet üyesi olarak hiç kimse bulunmamaktadır. Bu da hizmetin amacına

ulaşmasını engelleyen olumsuz bir etmendir.

Mütevelli Heyetinin kurum amirlerinden oluşması, kararların objektifliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca heyet başkanının diğer üyelerin amiri konumunda olması, üyelerin mülki idare amirinden, oluşan başkana karşı görüşlerini tam belirtememelerine neden olmaktadır.

Heyet üyelerinin sosyal yardım konusunda yeterli bilgi birikimine sahip olmamalarından ötürü verilen kararların duygusal ağırlıklı olması ihtimali ve tehlikesi vardır. Oysa karar mekanizmasını sosyal yardım alanında bilgi birikimine sahip kişiler oluştursa, verilen kararlar daha nesnel ve sağlıklı olacaktır. Ayrıca, sosyal yardım konusunun çok hassas ve özenli çalışma gerektiren yapısını düşünürsek, uygulama aşamasında da, bu konuda mesleki bilgi, deneyim ve beceriye sahip uzman kişilerin yer alması kaçınılmazdır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının altı yıl içerisindeki çalışmaları toplumda çeşitli olumsuz düşünceler oluşturmuştur.

Bu oluşumda heyet üyelerinin yardım talebinde bulunan müracaatçı hakkında yeterli ve doğru bilgi edinmemeleri de en büyük etkenlerden birisidir. Olumsuz yargıların ortadan kaldırılması ise sağlıklı sosyal incelemelerin yapılması ile olasıdır. Sosyal Hizmet Uzmanının yapacağı ve raporlaştıracığı sosyal incelemeler sayesinde mütevelli heyet üyeleri doğru, objektif bilgileri elde edebilecekler ve verilecek kararların toplumda olumsuz yargılara neden olması önlenecektir.

Günümüz koşulları, insanı ele almanın gelişigüzel olamayacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu gerçek, insanın sorunu ele alınırken belli bir disiplin ve bilimsel temele dayalı olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bu olmadıkça insanı anlamak, insanın temel ihtiyacı olan toplumla bütünleşmesini sağlamak olası değildir.

Müracaatçı, içinde bulunduğu koşul ve konumdan dolayı sorunlarını tam anlatamaz veya anlatmakta güçlük çeker. Bu da bu alanda bilgi birikimi ve yeteneği olan kişilerin çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Vakıflarda çalışan personelin insan ilişkileri konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları nedeniyle, müracaatçılarla ilişkilerde olumsuz durumlar ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının bir çoğunda sosyal incelemelerin zabıta, polis, danışma memuru gibi hiçbir mesleksel bilgi, beceri ve deneyimi olmayan kişilerce gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu durum, Sosyal Hizmetler'in insan onurunu üst düzeyde tutma ve gizlilik ilkelerine ters düşmektedir. Vakıflara başvuruda bulunan müracaatçıların başvurmuş olmaktan bile eziklik, utanç duyduklarını düşünürsek, toplumda görevi asayiş ve düzeni sağlamak olarak bilinen, genellikle suçlu arayan polis, zabıta gibi devlet görevlilerince araştırılıp, sorulmak kişileri daha çok utandırıp, onurlarını kırmaktadır. İşte sosyal incelemelerin uzman kişilerce yapılmasını zorunlu kılan bir başka neden de budur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yapmış olduğu yar-

dımlar gününbirlik yardımlardır. Yakacak yardımı, giyecek yardımı, yiyecek yardımı, sağlık yardımı, zaman zaman da iş kurma yardımı gibi. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları arasında ve diğer yardım yapan kurumlar arasında diyalogun olmayışından kişiler birden fazla kurumdaki yardımları almakta fakat bu yardımlar sorunlarını çözmeye yetmemektedir. Oysa yardım yapan kurumlar bir araya gelse veya tek elde toplansa, sorunları tespit etse ve bu tespit edilen sorunları çözümleyici yönde hareket edilse kurumlar daha çok amaçlarına ulaşacak ve sorunlar da daha kökten çözüme kavuşacaktır. Daha somuta indirgeyecek olursak müracaat eden ailede; korunmaya muhtaç çocuk, huzurevine alınması gereken yaşlı özel eğitime tabi tutulması gereken özürü bulunabilmekte veya ailenin aile planlaması hakkında aydınlatılması gerekebilmektedir. Yakacak, yiyecek ve giyecek gibi yardımlar sorunun köklü çözümüne yönelik olmadığı gibi, varolan kaynakların değişik ellerden israfından öte gidememektedir. Oysa sosyal yardımların amacı, kişiyi kendi kendine yeter hale getirmektir. Yapılacak yardımlara ışık tutacak ana öğe de bu olmalıdır. Ve yardımların sorunu çözücü, önleyici, geliştirici boyutu hiç gözardı edilmemelidir. Ancak bunun için parça parça ve değişik kurumlarca sunulan hizmetlerin eşgüdümü de sağlanmalıdır.

Fakir ve muhtaç kişinin sorunlarını belirleyebilen, mesleki deneyim ve birikimi olan, olaya bakışı ile yol gösterici, insancıl yaklaşımlar gösterebilen

ve bu konuda eğitim görmüş Sosyal Hizmet Uzmanlarına vakıflarda görev verilmeli, hatta bu görevlendirme yönetmelikte bir madde ile yasal hale getirilmelidir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yürüttüğü sosyal yardım çalışmalarının çağdaş ve insan onuruna yaraşır düzeye getirilmesi için sosyal yardım alanında ihtisas sahibi ehil personelin yönetimi altında hizmet verilmelidir.

Yapılacaklardan bir diğeri ise, her çalışma yılı başında o yıla ait çalışma programının oluşturulması ve yıl sonunda da yapılanların değerlendirilmesini içeren değerlendirme raporu hazırlanmalıdır. Böylece bir yılda yapılacak çalışmalar düşünülerek o yılda çözümlenecek sorunlara ait belli hedefler konulacaktır. Bu şekilde varolan sorun daha planlı, programlı ele alınmış olacak ve çözüme de daha sağlıklı ulaşılma şansı elde edilecektir. Yıl sonundaki değerlendirme raporuyla da çalışmalar değerlendirilecek, konulan hedeflere ulaşmayı engelleyen unsurlar ortaya çıkarılacak ve gelecek yıl için hazırlanacak çalışma programına da kaynak oluşturacaktır.

Çalışma programı hazırlanırken gözardı edilmemesi gereken bir başka önemli unsur, bu alanda hizmet veren diğer kurumlarla yapılacak işbirliğidir. Mutlaka bu kurumlarla eşgüdüm yapılarak güçbirliği yapılmalıdır. Bunun sonucunda varolan sorunlara köklü ve kalıcı çözümler bulunabilir. Yoksa sorunların çözümünde güçsüz ve etkisiz kalınacaktır.

Son olarak müracaatçıların SSK,

Emekli Sandığı, ve Bağ-Kur'a bağlı olup olmadığı konusunda sağlıklı bilgi elde edilememektedir. Bunun için bu kurumlar ile bir araya gelerek daha net bilgi elde edebilmenin yöntemleri tartışılarak karara bağlanmalıdır.

Sonuç olarak, vatandaşların huzur ve güvenini sağlamak, çağdaş devletin görevleri arasındadır. Bir toplumda yaşayanların sosyal ve ekonomik açıdan refah düzeyinin yükseltilmesi toplumdaki huzur ve güvenin sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu açıdan ülkemizde halen önemli sayıda müracaatçı kitlesine hizmet vermeye çalışan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının daha işlevsel olabilmeleri için yukarıda belirtilen önerilerin hayata geçirilmesinin yarar sağlayacağı kaçınılmazdır.

Bu arada, özellikle belirtilmesi gereken bir konu da, "Türkiye'nin yasa ile belirlenmiş ve gerek idari ve mali gerekse teknik yönden yeterli olanaklara sahip kılınmış gerçek bir sosyal yardım kuruluşunun bulunduğu"dur. Bu kuruluşun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla yapılması gereken esas iş Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu Sosyal yardım alanında ihtisas sahibi ehil personelin yönetimi altında yoksullara yönelik hizmetleri daha ağırlıklı olarak kanalize etmek ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile elde edilen gelirlerin de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu eliyle ya da koordinatörlüğü ve denetimi altında kullanılmasını sağlamaktır (Çağdaş Sosyal Hizmet, Sayı:2, S:9).

KAYNAKLAR

- 1- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği
- 2- Çağdaş Sosyal Hizmet, Yoksullara Yardım Fonu Konusunda Bazı Düşünceler
Yıl 1, Sayı:2 Ankara, Mart- 1986
- 3- Çağdaş Sosyal Hizmet, 2828 Sayılı Kanun ve Yoksullara Yardım Hizmetleri Yıl:1, Sayı:1, Ankara, Ocak, 1986
- 4- Çağdaş Sosyal Hizmet, Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Kanunu üzerine bir değerlendirme, Yıl:1, Sayı:4 Ankara Temmuz, 1986.
- 5- 14.6.1986 yayım tarihli, 3294 sayılı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
- 6- Dr. ÇENGELCI Ethem, Türk Sosyal Yardım Sistemine Genel Bir Bakış.
- 7- ÖZBİLGİN, Mustafa Yücel - HATİPOĞLU, M. Doğan, Mülki İdare Amirlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına ilişkin icraatlarının Değerlendirilmesi ve Denetlenmesi (Türk İdare Dergisi, İnceleme Raporu.
- 8- Prof. Dr. DİLİK, SAİT, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu.
- 9- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yönetmelikleri

SOSYAL DEVLET TARTIŞMASI ÜZERİNE...

KASIM KARATAŞ
H.Ü.Sosyal Hizmetler Yüksekokulu
Araştırma Görevlisi

1980'li yıllar dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de "liberalizm" rüzgarının olanca hızıyla estiği yıllar oldu ve olmaya da devam ediyor. Pekçok kavram ve yaklaşım gibi liberalizm de dışardan ithal edildi ve topluma yüzeysel fakat yoğun bir propaganda ile benimsenmeye çalışıldı. Halk yığınları ise benimsediği bu yeni kavram ve yaklaşımı fazla derinliğine sorgulamadı. Oysa yaklaşım salt ekonomik anlamıyla ele alınmış ve empoze edilmeye çalışılmıştı. Yani bütünsel bir içerikten yoksundu. Kuşkusuz bu basit bir unutkanlığın eseri değil bilinçli bir tercihin sonucuydu.

Liberalizm "insanoğlunun ve toplumun kendi sorumlulukları altında kendi girişimleriyle elde ettikleri ürünlerine, yaratılarına ciddi ve içten bir saygı göstererek elverişli bir sosyo-kültürel ve politik bir ortam yaratılmasını isteyen ve buyuran bir kavram" olarak tanımlanmaktadır(Savcı, 1992). Bu tanımda yer alan liberalizm anlayışı, Liberal ekonominin mekanizmasını bütünleyen bir içerik olarak değerlendirilmektedir. Oysa Cumhurbaşkanı Özal başta olmak üzere 1980'li yıllarda Türkiye'yi yönetmiş birçok siyasetçinin liberalizm anlayışı, "sosyal boyutu" özellikle dışlamaktadır. Bu anlayışın yandaşları bütün sorunların "serbest piyasa sistemi" içinde çözümlenebileceğini bu nedenle sosyal devlet anlayışının ve bu anlayışın gerektirdiği hak ve hizmetlerin yersiz olduğu düşüncesini savunmaktadırlar. Buna karşın hayran oldukları ve herşeyin sorunsuz işlediğini sandıkları ABD'de bile sosyal hak ve hizmetlere son yıllarda gerekli değerin verilmeyişi sonucu ortaya çıkan sorunlar (işsizlik, yoksulluk, evsizlik...) artık gizlenemeyecek boyutlara ulaşmıştır.

En son örneği de 1992 yılı içinde Los Angeles'deki yoksul zencilerin ayaklanmasıdır.

Sayın Özal Mart 1992'de o bilinen üslubuna uygun olarak "artık sosyal devlet bitti" yönünde bir görüş ileri sürdü. Anayasasında (1982 Anayasası Md. 2,5) sosyal devlet olduğu yazılı bir ülkenin Cumhurbaşkanınca verilen bu demeç son derece ilginçtir. Ne varki bu görüş kamuoyunda istenen derinlikte ve yaygınlıkta tartışılmadı. Bu demecin üzerine basında çıkan sınırlı birkaç yazıdan birinde prof. savcı (1992), sosyal devletin anlamını şöyle açıklamaktadır:

"Çağdaş düzeyin altındaki aile ve bireyi, karmaşık çağdaş toplumda, bir toz gibi güçsüz bırakan ekonomik-sosyal kültürel elverişsizlikleri insanın kendi gücüyle arıtlayıp (tasviye edip) kendini çağdaş düzeye çıkarmanın olanaksızlığı kesin olarak saptanmıştır. Devletin bir darülaceze örgütü olmayıp toplumsal doğadan gelen her türlü elverişsizliği arıtlama işlevi ile yüklü olduğu bir çağdaş algıdır. Bu her yönden bireye aileye mesleğe katmana kendilerini inşaada gerekli elverişlilikleri sağlama işlevini oluşturur." Savcı, aynı yazıda sosyal devlet anlayışını insan hakları kavramı içinde değerlendirmekte, ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan zayıf olanların (birey, aile, katman...) kendi yazgılarına bırakılmaması, önlerindeki her türden engelin kaldırılarak kendilerini geliştirme ve koruma olanaklarının kamu tarafından sunulması gereğini ifade etmektedir.

Buna karşın "ileri ülkelerde sosyal devletin bittiği ve insanların kendi sosyal güvenliklerini kendilerinin sağladığı" düşüncesi ne ölçüde doğrudur? Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki pek çok demokratik ülkede sosyal devlet aşamasına kendiliğinden

gelinmemiştir. Bu tarihsel bir süreç içinde verilen sosyal mücadelelerin bir ürünüdür ve bitmesine karşı en büyük güvence de bu mücadelelerde taraf olan ve toplumların çoğunluğunu oluşturan çalışanlardır. Çünkü sosyal devlet onlar için yaşamsal ve vazgeçilmez haklar demektir. Sosyal devlet anlayışına en uzak ülke konumundaki ABD'de bile benzer kavramlar (sosyal refah, sosyal adalet...) geliştirilmiştir.

Sosyal devletten vazgeçmenin hem olanaklı hem de yararlı olmadığını ifade eden Talas (1992) buna en büyük engelin de siyasal partiler, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri olduğunu vurgulamaktadır. "Sosyal devletin bittiğini söylemek en büyük yanıltır. Çünkü ileri demokratik ülkelerde devletin buna ne gücü yeter ne de böyle bir aymazlığa müsaade olunur. Kaldı ki günümüzde ileri, çağdaş ve demokrasi ışığının aydınlatıldığı ülkelerde benimsenen ve yürütülen toplumsal siyasalar, ulusal gelirin %25-30'unu refahın yayılmasına ayırmaktadır. Bu konuda yaya kalan, özellikle 1983-1991 uygulamaları ile ülkemizdir. Türkiye'nin sosyal güvenlik ve öteki sosyal nitelikli harcamalarının ulusal gelir içindeki payı %5-6'yı geçmemektedir".

Ülkemizde toplumun büyük çoğunluğu sözü edilen çarpıtılmış liberalizm anlayışı sonucunda yoksulluk, işsizlik vb. pek çok sosyal sorunla karşı-karşıya bırakılmıştır. İçine itildiğimiz toplumsal eşitsizlik ve dengesizliğin boyutlarını, ciddi araştırmaların yanı sıra, günlük basına yansıyan örnekleriyle de gözlemek olanaklıdır. Gazetelerde her gün, çocuğunu terkeden anne, çocuğunun tedavisi için bôbreğini satışı çıkaran baba, tedavi giderlerini karşılayamadığı için hastasını, hastanede rehin bırakan kişi, insanlık dışı koşullarda çalıştırılan, yaz tatillerinde çalıştırılmak üzere kiralanan, yaşamlarını sokakta sürdüren çocuklar, işsizlikten intihara sürüklenen gençler... gibi birçok konuda yığınla haber yayınlanmaktadır. Bu manzara, sosyal devletten vazgeçmeyi değil, sosyal devleti bütün kurum ve kurallarıyla zaman geçirmeksizin oluşturmayı gerektirmektedir.

Gelir dağılımının hızla bozulduğu, yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfusun çığ gibi büyüdüğü, işsizliğin, özellikle de genç işsizliğinin, kritik boyutlara ulaştığı, nüfusun yaklaşık yarısının sosyal güvenlik kapsamı dışında kaldığı... ülkemizde, sosyal devlet daha oluşturulmadan bitirme çabalarına rastlamak oldukça düşündürücüdür.

Sosyal devlet, bir meslek olarak sosyal hizmet ve kurumlaşmış hizmetler bütünü olarak sosyal refah hizmetleriyle de yakından ilişkilidir. Bilindiği gibi sosyal hizmetin meslekleşme süreci 19. y.y'ın sonlarına doğru başlamış ve hızlı bir gelişmeyle 20.y.y'ın ilk yarısında büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bununla birlikte sosyal hizmetlere ve sosyal hizmet mesleğine verilen önem, özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında sosyal devlet anlayışının kurumlaşıp kökleşmesiyle olmuştur. Bu dönemde, bireysel hak ve özgürlüklere dayalı insan hakları anlayışı, sosyal ve ekonomik hakları da içerecek şekilde genişlemiştir. Güçsüz, yardıma muhtaç kişilere hizmet vermenin gönüllülük ve yardım severlik duygusuyla yapıldığı dönemden sosyal devlet anlayışı içinde kamusal sorumluluk halini alması oldukça önemlidir. Artık sosyal hizmetler, ona ihtiyaç duyan birey ve gruplar için bir hak devlet için ise bir sorumluluktur.

Sosyal hizmetler ve sosyal hizmet mesleği odağına insanı almaktadır. Amacı ise insanın mutluluk ve refahını sağlamaktır. Sosyal devletin amacı da kuşkusuz bundan farklı değildir.

Kaynaklar

1. Savcı, Bahri: "Biraz Gecikmiş Konular" Cumhuriyet, 19 Nisan 1992.
2. Talas, Cahit: "Sosyal Devlet Bitti mi?" Cumhuriyet, 2 Haziran 1992.

BOSNA-HERSEK KATLIAMINA TEPKİ

We are a community of social workers who have taken an oath to serve the people in Turkey.

We condemn the violent and aggressive actions in Bosnia-Herzegovina in the very middle of Europe; we condemn the general massacre committed against humanity taking place in front of the eyes of the world; we condemn the ones who kill others indiscriminately including children, women and the old; we condemn these bloody days.

We believe that you are also as sensitive as we are about those attitudes which limit the freedom of life and that other brother associations will also support us. We wish peace, brotherhood and a life that suits the human dignity for the whole man-kind.

We thank you in advance for the invaluable support and interest you will provide to end the drama that is currently taking place in Bosnia-Herzegovina. We would like to emphasize that our organization will always be in solidarity with the other organizations against all kinds of inhumane events.

Bülent İLİK
Head of
The Association of Social Workers

Biz, Türkiye'de insanlara hizmet sunmak amacı ile yemin etmiş sosyal hizmet uzmanlarının oluşturduğu bir örgütüz.

Dünya'nın gözleri önünde Avrupa'nın ortasında gelişimini hızla sürdüren olumsuzlukları, Bosna-Hersek'de yaşanan insanlık dışı katliamı, çocuk, genç, yaşlı demeden insanların katledilmesini, yaşanan kanlı günleri kınıyor, lanetliyoruz.

İnsanların yaşama özgürlüğünü kısıtlayan bu çağdışı tutum ve davranışlarla ilgili düşüncelerimize katılacağınıza inanıyor, konumuzla uğraşan diğer kardeş örgütlerin de bu durumu kınıyacağını umuyoruz. Tüm insanlığa barış, kardeşlik ve insan olma onuruna yaraşır bir yaşam diliyoruz.

Bosna-Hersek'de yaşanan drama seyirci kalmayarak göstereceğiniz ilgi ve desteğinize insanlık adına teşekkür ediyorum. İnsanlığı tehdit eden bu tür olaylarda da derneğimizin dayanışma içinde olacağının bilinmesini istiyorum.

Bülent İLİK
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Genel Başkanı

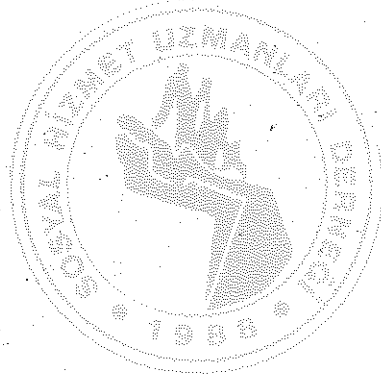
*Kapıları çalan benim
Kapıları birer birer
Gözünüze görünemem
Göze görünmez ölümler.*

*Hiroşima'da öleli
Oluyor bir on yıl kadar
Yedi yaşında bir kızım
Büyümez ölü çocuklar*

*Saçlarım tuttu önce
Gözlerim yandı kavruldu
Bir avuç kül oluverdim
Külüm havaya savruldu.*

*Kapınızı çalıyorum
Teyze amca bir imza ver.
**Çocuklar öldürülmesin
Şekerde yiyebilsin.***

N. Hikmet RAN

SOSYAL HİZMET'i yaşatalım

ÜYE OLMAK ve BAĞIŞLARINIZ İÇİN

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ

T. Vakıflar Bankası Keçiören Şubesi 2002836

T. Garanti Bankası Necatibey Şubesi 6200480-9

Posta Çeki Hesabı : 522 177

**Yazışma Adresi : Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Fevzi Çakmak 2. Sokak 31/19 Kızılay/ANKARA**